

LA ILUSTRACIO LLEVANTINA

REVISTA ARTISTICH-LITERARIA DE

CATALUNYA VALENCIA
MALLOPRA Y ROSSELLO
ANY 1900

LA ILUSTRACIÓ LLEVANTINA

Revista desenal d'arts, ciencias, literatura y actualitats.

Comprén el mohiment intelectual y polítich del món
enter y, en particular, de Catalunya, Valencia,
Mallorca y Rosselló.

Está á la altura de les millors ilustracions extrangeres.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

ESPANYA

L'any 1900.	20	pessetes.
Número sol	0'75	»

EXTRANGER

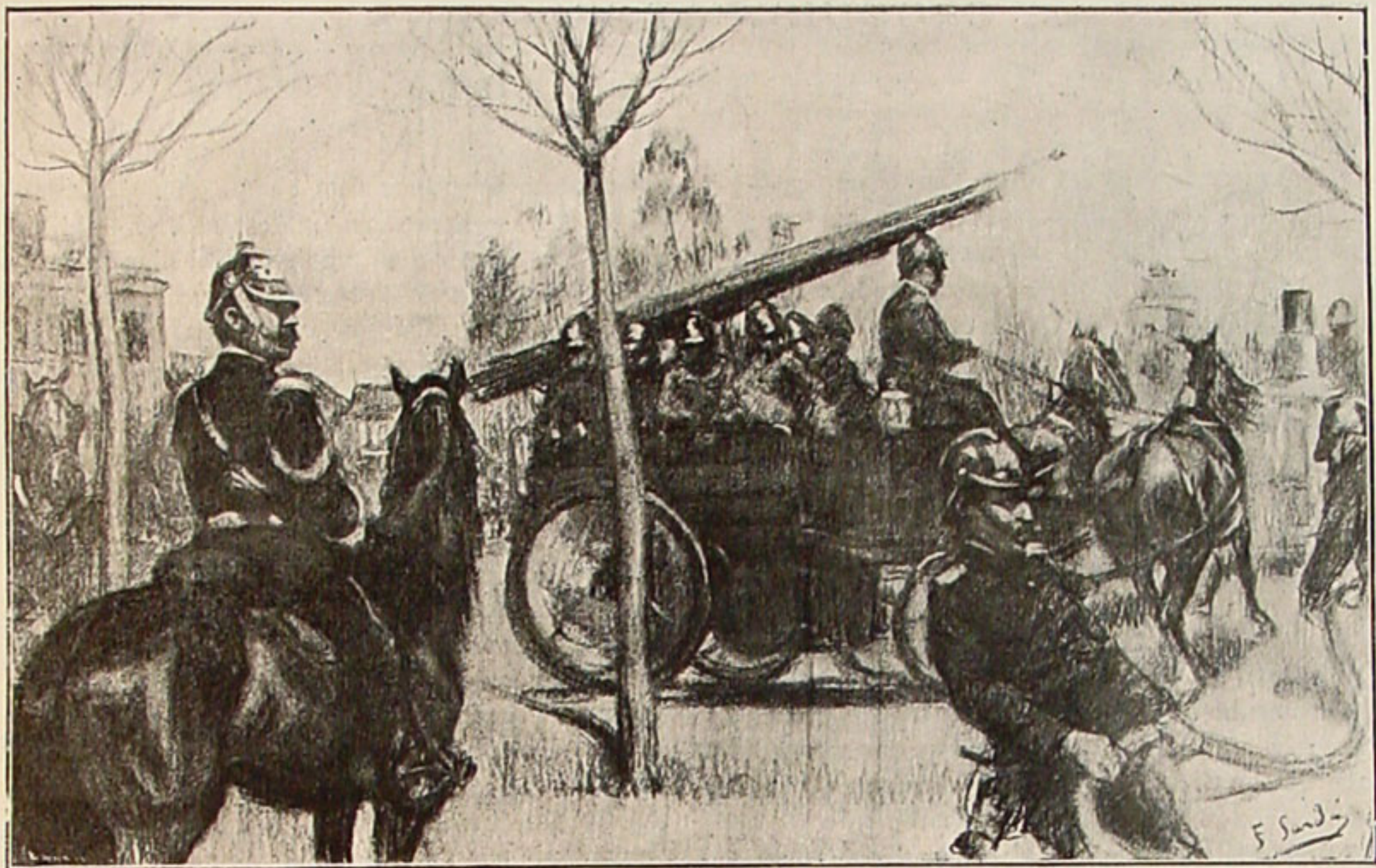
Europa. — L'any 1900.	25	franchs.
Demés pahissos.	30	»
Número sol.	1	»

Redacció y Administració: Trafalgar, 9, principal, 1.ª — BARCELONA

SUMARI DEL NÚMERO 3

GRABATS: Actualitats: Revista del Cos de Bombers de Barcelona; en el Parch. — Els Concerts del Liceu (dibuixos de F. Sardá). — Olot: Casa *La Caritat* (dibuix de J. Berga). — Falla de Valencia. — Vapor argenti *Presidente Sarmiento*. — Excm. Sr. Dr. D. J. Ramón de Luanco, Rector de la Universitat de Barcelona (retrato). — El cardenal Cisneros, estatua original de don Vicens Oms, fosa en bronze en els tallers dels senyors Masriera y Campins. — Retrato de D. Lluís Millet, director del *Orfeó Catalá*. — Interior de la Catedral de Barcelona un dia de sermó de Quaresma (dibuix de A. Casanovas). — Retrato de D. Alfred Brañas. — El Dr. D. Roch Chabás. Canonge Arxiver de la Seu de Valencia (retrato). — Barcelona: Dos interiors del Hostal dels Quatre Gats. — Sarah Bernhardt, en el tercer acte de *L'Aiglon*. — M. Edmond Rostand, autor de *L'Aiglon*. — Grupo del coro *La Protectora*, de Mallorca. — Caricatures, per A. Utrillo.

TEXT: Advertencia. — Croquis barcelonins: Un mosso de café, per E. Boixet (ilustracions de A. Mestres). — Idilica (poesia), per Francesch Badanes Dalmau. — Revista de Música, per B. — Cases payrals de la rodalia d'Olot, per J. Berga. — Costums populars: Les falles de Valencia, per L. Tramoyeres Blasco. — Cantars, per J. Puig Torralba. — El *Presidente Sarmiento*. — L'aucella y la nina (poesia), per Francés Marteau. — Don Joseph Ramon de Luanco. — Revista extrangera, per Lluís B. Nadal. — Alfred Brañas. — Lo Rat Penat, convocatoria pera'ls Jochs Florals d'enguany. — Notes valencianes, per Theodor Llorente. — Una excursió á Mallorca (continuació), per B. R. B. — «*L'Aiglon*», per X. — Crònica mallorquina, per Jaume Pomar y Fuster. — Publicacions rebudes. — Curiositats.

ACTUALITATS: REVISTA DEL COS DE HOMBERS DE BARCELONA EN EL PARC (dibuix de F. Sardà).

ADVERTENCIA

En vista de la falaguera acollida que ha dispensat el públich á la salutació germanívola que LA ILUSTRACIÓ LLEVANTINA endressá á la premsa catalanista, y á prechs de nombrosos aymadors de nostra terra, hem determinat fer una tirada especial d'aquella hermosa plana sobre paper de primera calitat y en forma á propòsit pera que puga figurar en el despatx de tota persona il·lustrada.

Al posarho en coneixement de nostres favoreixedors, confièm que no serán perduts els sacrificis de l'empresa.

El día de la sortida s'anunciará oportunament.

S'admeten desde ara encàrrechs á casa de tots els corresponsals y en aquesta Administració.

PREU: 0'20 DE PESSETA.

Descompte del 25 per 100 als corresponsals y agrupacions y societats catalanistes. — Pagos á la bestreta.

CROQUIS BARCELONINS

UN MOSSO DE CAFÈ

MOLTS anys enrera — pel mil vuit cents setanta y tants — ens reuniam uns quants companys tots jovenets y tots estudiants en torn d'una taula del antich Cafè Nou, que n'havia vist passar tantes generacions de jovenalla universitaria, y va veure'n encara desfilar alguna més, antes del dia en que va arribar-li la hora de la mort.

Ja se sabia. Totes les tardes, entre dos quarts de tres y les tres, en Lluís, el mossó qu'ens servia d'un cap de l'any á l'altre, veyia arribar successivament als deu ó dotze amichs que formavam la *peña*, allà, en un dels racons del saló àrabe. A un quart de quatre, era molt raro qu'hi faltés ningú; podiam fer campana, l demati, á la Universitat: no diré que no succehis bastant sovint; però fer falta en el Cafè Nou, aixó no's veyia may, com no fos per rahó de malaltia. Y un cop reunits, comensava la gran xarameca y venian després les discussions *por todo lo alto*, vehements, entusiastes, molts cops acalorades, ab grans crits y esclats de veu que feyan esgarriar als demés parroquians del salonet. Allí's parlava de tot, se discutia tot y se resolia tot: literatura, teatre, música, filosofia, ciencia, politica interior y exterior, historia, guerra, marina... y dones. Entorn d'aquella taula plena de tasses, ampolles, platets y culleretes, en mitj d'un núvol de fum que s'hauria pogut tallar ab un ganivet, brugian les paraules, brotaván les interjeccions, ressonavan els crits, esclafian rialles, s'alsavan y movian mans y caps en una bellugadissa seguida, com si en lloch d'un planter d'advocats, metjes, inginyers,

farmacéutichs y llicenciats en filosofia y lletres á breve *plazo* — com deya un dels nostres — hi hagüés hagut una colla de boigs. Més d'una vegada el terratrèmol que s'alsava era tan gros, que de les sales del costat venia gent esferehida, pensant que allí estavam á punt de matarnos. Y mentres nosaltres més ens escalfavam argumentant sobre'ls desaccerts del govern, els principis krausistas, l'immortalitat de l'ànima, els dramas de Victor Hugo ó el talent militar de Napoleon, en Lluís tranquil, indiferent, seguia'l seu fet, portava cafés, cigarros, diaris, ó bé sentat aprop d'una taula buyda, escoltava els nostres espetechs oratoris ab una impassibilitat olimpica. No hi havia més qu'una cosa que'l tragués de la seva calma: y era'l sentir parlar mal d'en Prim: posar en dupte son geni polítich y militar: aixó no ho podia consentir de cap manera. Precisament, ell l'havia conegut molt al Comte de Reus; com que fou soldat d'aquell regiment que s'havia sublevat anys arrera y va tenir qu'internarse á Portugal darrera d'en Prim. Però mentres no's tractés del gran home, tot lo demés el deixava á n'en Lluís tan fret com si l'hi parlessin d'una equació de segón grau.

Era allavoras un home de trenta cinch anys; alt, magristó, de cara un xich feréstega, *de pocos amigos*; però bon noy á tot ésser, honrat á carta cabal y amich de fer un favor per poch que pugués. Ben bé que ho sabian alguns dels meus companys, als qui, en dias de crisis, feya crèdit en Lluís de cafés y de puros, y fins, en casos apurats (per la temporada dels balls de màscara), d'un parell de duros, pera surtir d'un compromís.

Nosaltres l'estimavam molt y no hauriam permés may que'l destinessin á unes altres taules que la nostra y les properes. Tant era aixís qu'un cop que l'amo del Cafè Nou va intentar canviar-lo de sala, l'hi varem armar els de la *peña* un escàndol dels grossos, amenassantlo ab deixar l'establiment si ens tocava per ses conveniencies á n'en Lluís.

Una tarde se'ns va acostar, y somrient entre content y avergonyit, va dirnos:

— Senyors, avuy tenen pagat el café... y tot lo demés que tinguin gust de pèndrer.

— ¡Ay... ay!... ¿y aixó?... — varem fer — ¿qui es que paga?... ¿ahont es aqueixa ànima generosa, filantrópica?

— Ja veurán... — digué ell tot tornantse vermell — ja veurán... un servidor se casa aquesta nit y he pensat... he cregut... que... *vaya*, que jo he volgut tenir el gust de pagar el café avuy.

El varem felicitar calurosament; després un amich tingué la bona idea d'una subscripció que, coberta immediatament, va produhir alguns duros,

y tres dias mes tart, quan en Lluís, tot mastegant encara'l pa de la boda, emprengué de nou son servey, l'hi va ésser ofert el nostre regalo: un parell de cuberts de plata macissa. Se va quedar tan sor-

prés y tan joyós, que ab un xich més s'ens posa á plorar.

Després varen passar anys y anys. La *peña* de mil vuit cents setanta y tants se va fondre com se fonen poch á poch totes aquei-

xes *penas* — ¡ què irònic resulta aquest nom! — compostas de carn humana que l'allunyament, la mort, la fortuna ó la pobresa s'encarregan de desfer ab má implacable y segura. Vaig deixar de freqüentar el Cafè Nou y solzament de quant en quant, cada tres ó quatre mesos hi posava els peus. Y encara hi trovava á n'en Lluís servint com avans, net y endressat com sempre, la cara seria, el posat fret; indiferent, tranquil, però envellit y ab el pel comensant á blanquejar.

Una tarde vaig trobarlo al mitj de la Rambla: anava tot ufanós, ab un nen al costat: un xicotet aixerit, de rostre graciosissim y ulls plens de vivor.

— ¿Qu'es vostre, Lluís? — vaig preguntar.

— Aixís m'ho penso — feu ell rient tot satisfet.

— Donchs el felicito y que Deu l'hi conservi.

Varem garlar un bon rato, recordant els bons temps, aquells ja desapareguts de tabola y d'animació, dins del salonet árabe; passant balans dels presents y ausents; dels vius y dels morts. Aquell bon home estava més enterat que jo mateix de lo que havia succehit á tots y á cada hu dels meus antichs companys de cafè, á alguns dels quals havia jo perdut completament de vista; y m'anava explicant coses d'aquest y de l'altre; detalls biogràfichs, ràpits, precisos, molts d'ells ignorats per mi: « Donchs si... El senyoret Tapiró, aquell qu'estudiava per metje, que tenia tant talent, vivia arraconat en un poblet de mala mort. Don Evaristo... ¿s'en recorda?... aquell puerto-riqueño que tirava per advocat, aquell noy tant viu, tant xamós, tant elegantet, s'havia mort als pochos dias de tornar á casa seva. Don Marcos l'aragonés, aquell que feya versos tan bonichs y els recitava ab tant calor, l'havian hagut de tancar dins d'un manicomi: ¡pobre senyor! Don Ricardo... ¿el té present?... aquell noy tan rich, fill d'un gran propietari de l'Ampurdá, que portava sempre dos ó tres *cinquenes* d'or á la butxaca?... Donchs, sense un quarto. Si senyor: entre la *Bolsa* y les dones ho havia perdut tot. Y el

senyor González, ¿s'en recorda del senyor González? Aquell valenciá tan xarraire que sempre parlava de política y deya á cada punt: *En cuanto yo sea diputado y lo seré cuando me dé la gana, dentro de algunos años...* s'en recorda?... Pues miri, m'ha assegurat persona que ho pot saber, qu'está d'empleat á correus ab vint duros al mes, dona y quatre criatures. Y vegi vosté lo que son les coses. ¿Té present á n'en Farrerons, aquell xicot de fora, que tots vostés s'en burlavan y l'hi feyan bromes tan pesades, un qu'estudiava farmacia y l'hi donavan carbassa á tots els cursos?... Pues... miri: está fent la primera pesseta: té un comers de drogues y á casa seva sembla qu'hi entri la plata á cabassos. ¡Ah! ¿sab qui vaig véurer fa uns quants dias pel Passeig de Gracia, prenent el sol? A n'en Velasco, aquell jove andalús tan graciosot, tan amich de *juergas* y de la barrila. ¿No l'ha vist més vosté? Donchs no'l coneixeria... Está groch, magre, fet un esqueleto... ab una tisis que se'l menja... No crech que tingui un mes de vida, ¡pobre senyor!... me va fer una llástima!... »

— Y vosté, Lluís — vaig preguntar — sempre servint alli mateix, oy?

— ¿Què vol que fassi? Vint anys fa ja qu'estich á la casa y com á mi no m'agrada canviar d'amo... Si jo m'hagués pogut establir pel meu compte y comprar una xocolateria, qu'es lo que pensava fer... Però un hom guanya tan poch y te tantes obligacions y venen malalties y coses... miri, ara á la dona la vaig tenir dos mesos al llit... may he pogut estalviar cinquanta malehits duros. Sempre que he estat á punt de tenirlos, á forsa de treball y d'estalvi, ha vingut un contratemps á desferme els comptes y á ferme gastar lo que tenia arreplegat. Què hi farem?... Encara gracies que tingui la colocació assegurada y el jornalet fixo: no tothom pot dir altre tant.

— Y d'aquest menut, què'n voleu fer? ¿quants anys té?

— Va pels dotze: d'aquí un any el posaré d'aprenent á casa d'un senyor que ve al cafè cada dia, y té botiga. Ja m'ho ha ofert ell. Lo que no vull es que'l meu fill fassi lo que he tingut de fer jo. De cap de les maneres. ¡Ay senyor! — va afegir llansant un sospir — ¡quina llástima per l'Espanya y per mi, que'l matessin aquells murrís, aquells lladrés, ¡pillus!...

— ¿Y ara?... ¿De qui parleu?... — vaig fer tot estranyat.

— De don Joan Prim: ¡oh! si no l'haguessin mort *otro gallo me cantara*, y'l meu fill tindria un altre pervindre.

Com tots els demés cafès enclavats en aquella mansana de la Rambla que semblaven portar demunt un mal sense cura; com el *Sigle XIX*, l'*Ibèrich* el d'*Espanya* y el *Colón*, un dia, el *Café Nou* tancà ses portes. Quant això succehi, feya ja molt temps que no havia tornat a veurer a n'en Lluís y van passar, després, bastants anys sense que la casualitat me'l posés devant. Y ja no'm recordava tant sols d'aquell pobre home, imatge com tantes altres esborrades del meu pensament, quan a principis del istiu passat me'l trovo hont menos m'ho esperava.

Era un cap al tart. Feya una calor insuportable, tenia una set espantosa y al encreuar un dels carrers més excèntrichs, més allunyats del *Ensanche*, l'idea va venir-me d'entrar a pendre una gaseosa en un café de mala mort que de sopte se'm va presentar. Me fico dins y en el mosso que s'acostà pera preguntarme qué volia, vaig reconeixer al cap d'un moment a n'en Lluís.

Peró que canbiat!... ab sa cara descolorida, ressecada, plena d'arrugues, el cap tot blanch y tremolós, sos ulls apagats, mirant ab indefinible expressió de desengany y de tristesa, no semblava ja ni l'ombra d'ell mateix. També ell va reconeixer y un somris melancólich entreobri sos llabis esgroguehits.

— ¿Y donchs Lluís: vos per aquests barris?

— Si, senyor: qué vol ferhi?... fins que'm mori

ja sé que'm toca rodar la sinia. Y com més anirà, pitxor.

Vaig volguer donar un altre giro a la conversa y creyent fer quelcom de grat a son cor de pare, digui:

— Y a propòsit, Lluís: y'l vostre fill, qué s'ha fet? Deu ésser tot un homenàs...

Ell va mirarme un segon ab ulls tan endolorits que tot un món de pena s'hi retratava; dugues llàgrimes li rodolaren galtes avall y ab veu entelada per una amargura infinita, va respondrer:

— Al meu fill van tirar-lo a l'aiga; l'any passat... quan tornava malalt de Cuba.

Y després d'un minut de silenci que jo no m'atrevia a trencar, impresionat per aquell dolor tan sant y sense consol, afegi el pobre home mitj plorós, mitj indignat:

— Y pensar que no haguera succehit res de tot això y que'l meu fill viuria, si aquells murrís no haguessin assassinat a don Joan!...

E. BOIXET

(Il·lustracions de A. Mestres.)

IDÍLICA

No esperes, no, que torne
a l'alqueria,
hont sempre anava a vòret
de nit y día;

hont alegre cantaves
baix de la parra,
choretjant les veus dolces
de ma guitarra;

hont trista me donaves
sentida queixa
al parlarte pe'ls ferros
de l'ampla reixa;

hont l'alè que espiraves
plè d'ambrosia,
en onades flairoses
mon pit omplia;

hont tos ulls m'esguardaven
ab tal tendresa,

que lo cor em glatia
ab més fermesa...

¡Ay dumenges joyosos!
¡ay nits serenes
que'm curaveu com bálsem
mes tristes penes!

Ja mon pit no us espera
plè d'alegría
pera anar a buscarla
en s'alqueria;

pera oír de sos llabis,
niu d'amoretas,
com notes armonioses
ses paraletes;

pera ferli en la reixa
fresca enramada,
que cuidava cantantli
fins l'alborada;

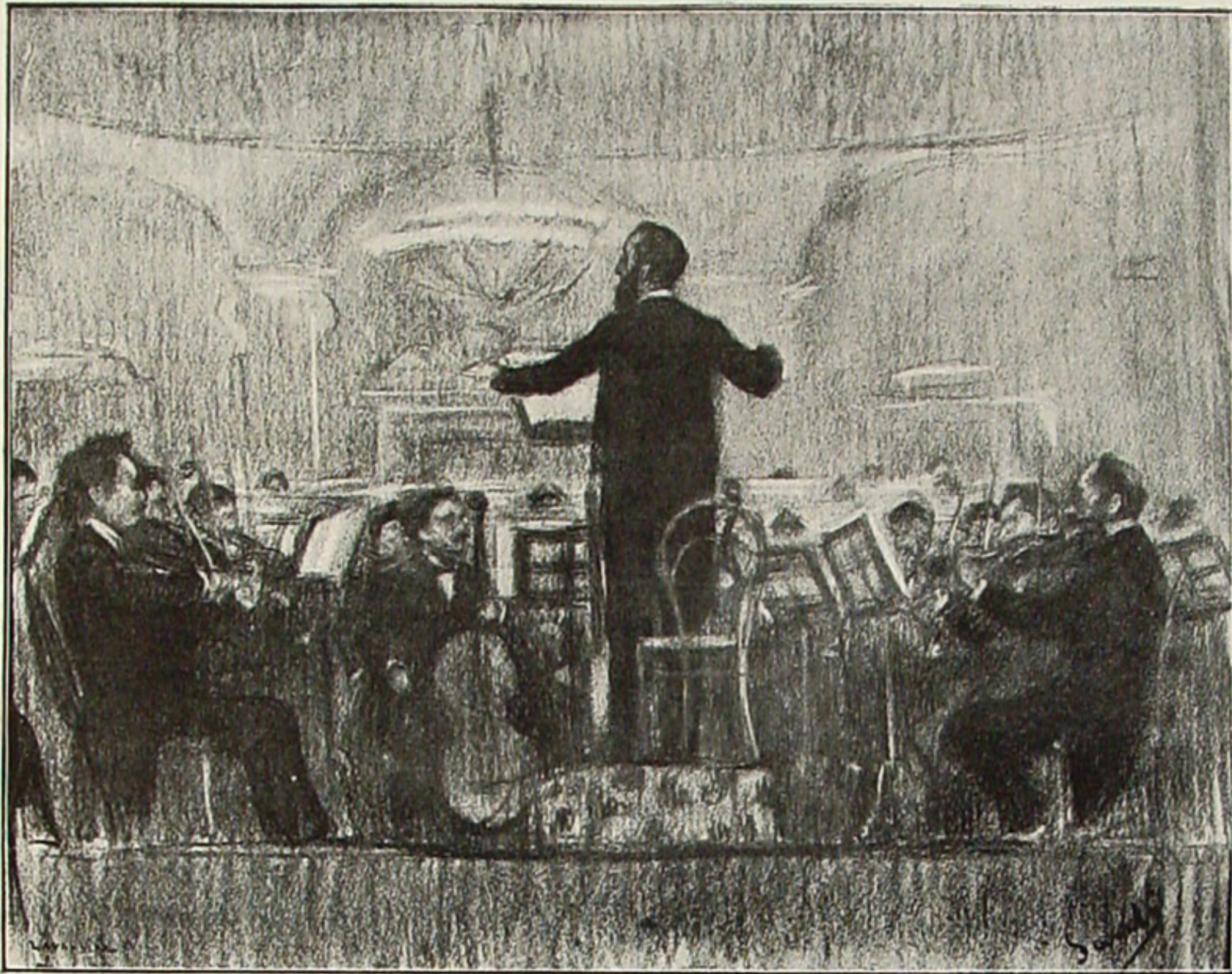
pera anar a portarli
cistells hermosos
adornats de floretes
y fruits sabrosos;

pera dirli dolcíssim
quant la volia,
baix la parra pomposa
de l'alqueria...

¡Ay dumenges joyosos!
¡ay nits serenes
que'm curaveu com bálsem
mes tristes penes!

Puix que'm deixa la ingrata
que tant volia,
¡lo recort arranqueume
de s'alqueria!

FRANCESC BADENES DALMAU

ELS CONCERTS DEL LICEU, (dibuix de F. Sardà).

REVISTA DE MÚSICA

Molt va satisfer als aymants de la bona música la notícia de que durant la Quaresma d'aquest any se donarien al Gran Teatre del Liceu una serie de concerts musicals á càrrech de la orquesta de dit colisseu baix la batuta del mestre senyor Nicolau, ventatjosament conegut, y ab la cooperació del aplaudit y ajustat Orfeó Catalá.

Que aquests concerts havian de fer náixer discussions més ó menos apassionades entre'l públich y ser objecte d'estudi per part dels crítichs intel·ligents, era ja cosa prevista y cap mica d'estranyar. Aquest fet, que á molts els dol, nosaltres lo considerém com una prova de la vitalitat que té entre nosaltres l'amor al divi art; y, ben al contrari, nos complau de veras, puig creyém que ha de ser aquesta la única manera de fer visibles les deficiències orquestals que pugan haverhi y les equivocacions en que, involuntariament, poden càurer els mestres ó directors.

En els concerts donats fins avuy en el Liceu, lo mestre Nicolau ha fet sentir al públich que omplia

cada nit l'espaiós teatre, algunes de les hermoses sinfonies de Beethoven; la gran escena de la Consagració del Graal, acompanyat dels coros del Orfeó Catalá; els remors de la Selva, el preludi de *Tristan é Isolda* y la mort de Isolda, de Wagner, y, entre algunes altres composicions de diferents autors, *Hénora*, la hermosa llegenda del mateix Nicolau.

La part presa per l'Orfeó Catalá en aquestes artistiques festes ha sigut interessantíssima á tot serho, recullint en sa tasca nutrits y espontanis aplaudiments, en particular en el *Kyrie*, el *Credo* y el *Sanctus* de la Missa del Papa Marcelo. Va cantar, además, els *Xiquets de Valls* y *Les flors de Maig*, de Clavé; *La mort del escolá*, lletra de Verdaguer y música de Nicolau; *Aucellada*, de Jannequin; *¡Oh quin bon ecol!*, de Rodland de Lassus, y el *Cant dels aucells*, del seu director Millet.

L'Orfeó Catalá ha rebut veres mostres de carinyo de part del públich en diferents ocasions, però cap com les últimament manifestades. El teatre

va veures favoregut cada nit per escullida concurrència, que escoltava ab relligiós silenci la interpretació de tan prehuades joyes musicals, donant aixís proves de verdadera cultura y més forsa, ab tal procedir, als seus judicis.

Hem tingut ademés altres festes musicals, entre elles, els concerts de la Federació dels coros de Clavé en el palau de Belles Arts; y la sessió dedicada als mestres estrangers, Franck, Schumann y Wagner, en el saló Parés, pels esposos Gay, que resultà un èxit complert per la esquisida manera ab que foren interpretades les composicions de tan grans músichs.

També «Catalunya nova», la important societat coral que dirigeix el mestre Morera, va obsequiar als seus socis, en son propi local, ab un concert que resultà interessant y agradable, en el que hi figuraren algunes de les més precioses cançons populars ja conegudes, del mestre director, estrenant-shi, en la segona part, dugues cansonetes noves del mateix Morera anomenades: *A la porta de sa aymada* y *Bon cassador*, que obtingueren un èxit complert, especialment la última.

No pot dirse que hagi resultat infructuosa aquesta Quaresma.

B.

CASES PAYRALS DE LA RODALIA D'OLLOT

CASA «LA CARITAT» (dibuix de J. Berga).

Aquest grabat representa una casa que's troba a mitj kilòmetre d'Olot, que s'anomena *La Caritat*. La tradició conta que un bou d'aquesta casa trobà la Verge del Tura tot pasturant en el bosch, que no deuria existir gayre lluny de la casa. Per soposat que'l bou es una característica de la Verge del Tura; però l'avi y l'avia de *La Caritat*, també son representats en la iglesia del Tura en els grans quadros decoratius del creuer, y assisteixen conmoguts a les festes que's celebren ab motiu del trobo de la Verge.

Sol acompanyar a la estatueta de la Mare de Deu del Tura, que s'exhibeix a voltes en professons o en la mateixa iglesia (y aqueixa estatueta no es la

trobada), una figura representant a l'avi de *La Caritat*, ab gambeto y la barretina a la espatlla.

Se diu dels habitants de *La Caritat*, que son propietaris de la casa, que de temps immemorial s'han mantingut sempre en un estat de relatiu benestar, que no son pobres ni rics, y que la propietat se manté sempre la mateixa aproximadament. Per ara sembla confirmarse aquest fet.

Dejús dels noguers de la esquerra del grabat, existeix un dels bufadors més importants d'Olot; surt l'ayre fret al istiu y calent al ivern, a voltes molt impetuós, d'una especie de mina o bauma, qual boca dona al Sut, y es formada per grans roques basáltiques y esponjoses.

J. BERGA

COSTUMS POPULARS

LES FALLES DE VALENCIA

Lo foraster que visita la ciutat del Turia durant lo mes de març li sorpren molt un estol de xiquets que van cridant per carrers y plaçes:

« ¿ Hiá una estoreta velleta,
pera la falla de San Jusep?
¡ Tío Pep...! »

Si pregunta als valencians lo significat de la salmódica cançoneta li contestarán tots arreu:

—Demaném trastos vells pera les falles que han de cremarse la vespra de San Jusep.

Y no li dirán rés mes. Pero si investiga y pregunta als aficionats á les costums y tradicions del poble, li donarán més explicacions.

Alguns, tirantla d'erudits, volen que les falles valencianes tinguen son origen en costums y tradicions dels ibèrichs, pero propis també de altres pobles. Cosa certa es que algo paregut ó semblant se coneix en diverses comarques, especialment agricòles. En cambi, les falles de Valencia son purament urbanes y crech no tenen rés que vore ab les fogates dels campesins.

Altres les relacionen ab los fusters que obsequiaven al seu patró cremant lusta vella y burumballes, fent una bona netejada de tota la enruna replegada durant l'any.

Nosaltres no hem pogut encontrar la font de tal festa. En un opusculet titolat *Literatura fallera*, publicat en 1895, diem que per costum antiga, tradicional, naixcudada no se sap quàn, la vespra de San Jusep apareixen en diversos carrers y plaçes uns cadafals cuberts de telons de llenç pintat, especie d'escenaris al aire lliure en los que per mitj de figures de bulto se recorda algun fet extraordinari del any ó se posa en caricatura als politichs y governants, ó se trahuen á la pública vergonya les miseries ó debilitats de algun vehí ó vehina pecadora.

Uns dels aspectes més populars de les falles son els *Llibrets* que expliquen el asunt ó argument del auto. Esta lliteratura es moderna. El més antich que tenim en la nostra colecció es de 1855. Avanç d'esta setxa l'explicació se donava per medi de poesies escrites en fulls de paper apegats als telons ó bastidors de la falla. Avuy encara se segueix esta costum, pero alterna ab lo *Llibret*. Tots ells están escrits en valenciá, alguns son bilingües; poch en castellá.

El famós Bernat y Baldovi, annomenat el *Sueco*, fou el que doná la nota de estes composicions satíriques, y les quartetes y quintilles que escrigué passen per modelos en el género.

De quatre ó cinch anys á la setxa, les falles han

prés un caràcter més artistich, pero en cambi perden el aspecte espontáneo y popular que antes tenien. Esta modificació es deguda als premis que ofereix «Lo Rat-Penat» á la millor falla. El premi de este any se ha otorgat á la que representa el grabat que publiquem. Figura el jefe boer Kruger fumantse en la pipa á uns inglesos. Ha

segut confeccionada per lo jove pintor senyor Navas. Mes de vint falles se han cremat la nit de San Josep, representant asuntos politichs, populars y de la guerra anglo-boer.

L. TRAMOYERES BLASCO

CANTARS

De la llum de ta mirada
tot quant puga'm guardaré,
que á sa claretat ma pena
més gran y negre la veig.

Quant la Verge ix de la esglesia
li voltejen les campanes;
quan ixes á la finestra,
volteja'l meu cor á escape.

La nit feu ta cabellera;
els teus ulls, el blau del cel;
el teu pit, roses y lliris,
y'l teu cor els cops de neu.

J. PUIG TORRALBA

EL « PRESIDENTE SARMIENTO »

Desplassa 1.140 toneladas y dú setze canons de tir ràpit. El seu comandant es D. Onofre Betheden y à les seves ordres van 339 tripulants y 40 guardies marines de la Academia naval Argentina.

Es un barco de ferro construhit espresament á Inglaterra pera servir de barco escola de guardies marines: té'l casco pintat de blanch, ab proa de llansada; aparella de fragata y entre'l trinquet y l'arbre mestre s'hi aixecan dues xamane-yes de poch diàmetre. Monta canons de petit calibre á la coberta y en l'espai de l'entrepont, hont en els demés barcos de aquest tipo hi está emplantada la bateria, hi ha'ls departaments destinats al estudi y els camarots dels oficials.

Entre'ls molts obsequis que ha rebut d'aquesta ciutat la distingida oficialitat del *Sarmiento*, hi figura el banquet que'ls hi oferi la municipalitat la nit del dia de Sant Joseph en el Saló de Cent de Casa la Ciutat.

També foren convidats y assistiren á la revista mensual del cos de Bombers de aquesta, que's verificá al mati del esmentat dia en la anomenada plassa d'Armes del Parch, en la que á més del material del Municipi, se féu la prova d'una màquina y una escala de quatre metres, propietat del industrial y regidor senyor Gallarda.

¶ Els oficials de la Marina argentina y les Autoritats de Barcelona presenciaren les

maniobres y simulacre d'incendi desde'l balcó principal del Palau del Gobernador, sentne els primers gran elogi.

El grabat que ilustra nostra primera plana, dibuix del senyor Sardá, es una reproducció exacta de tant important revista.

L'AUCELLA Y LA NINA

L'aucelleta cantava,
Sus l'aybre fent son niu;
Alegre l'escoltava
Una nina á l'ull viu.

La jove donzelleta
Encisada pel só,
Escoltava l'aucelleta
Cantar eixa cansó:

« Las quinze primavèras
En tu han espellit,
Ideyas riallèras
Ja volan per ton ílit.

» Escolta bé, donzella,
Lo que l'aucella diu,

Y saberás com ella
Cóm has de fer ton niu.

» No'l fassis de floretas,
(No tenen sentiment),
Las bojas amoretas
Son perfums d'un moment.

» Fes-lo pessa á pessa,
Vull dir, no tot arreu;
Lo que se fa depressa
Sempre té menos preu.

» Al plá, com sus la serra
Molts nus hi trovareu;
Sens creu, son fets de terra,
S'esmolinan arreu.

» Quan ne vindrá lo dia
Que ne ferás lo teu,
Fes-lo dins l'alegria
Per la gloria de Deu.

» De fer son niu, carida,
Es santa inspiració,
Lo Senyor nos ho crida
Desde la Creació.»

.
Vos, gent de tot paratge,
Eix auçellet ohíu;
Que's rich lo seu llenguatje!
Que veritats qu'ell diu!

FRANCÉS MARTEAU.

Perpinyá.

DON JOSEPH RAMON DE LUANCO

El nom del doctor Luanco es ventatjosament conegut per tot Espanya desde molts anys. Els vastíssims coneixements que posseïeix l'actual Rector de la Universitat, la seva erudició y les seves dotes d'escriptor y estilista l'han fet admirar no sols pels seus deixebles, sinó per tot el món científic i il·lustrat. Per lo que's refereix a la càtedra que tan dignament desempeña, sols recordarem qu'ell fou el primer en introduhir a Espanya el *sistema unitari* per la ensenyansa de la Química; de tot temps l'il·lustre Professor ha seguit el moviment de la època, y aquesta condició, junt a una gran claretat y senzillesa de paraula, han fet de les seves explicacions verdaderes obres de profit.

Nasqué el doctor Luanco a Asturias y feu els estudis a Madrid, sent nomenat l'any 1846 estudiant pensionat pera fer treballs científics. Lluytant ab la falta de medis característica de la ensenyansa espanyola y valentse de les seves qualitats d'energia y perseverancia, comensà la vida professoral que l'ha portat a Oviedo, a Zaragossa y a la capital del Regne. A Madrid tingué al seu càrrech interinament el Decanat de la Facultat de Medicina, com formant part d'aquesta última. Trasladantse finalment a Barcelona, ahont ocupa la càtedra de Química General, ha vist desfilar moltes generacions de deixebles, dels que n'han sortit homes de talent superior, sense que may hagi deixat el seu puesto. Allunyat sistemàticament de tot lo que no siga el seu laboratori y ls seus llibres, la fama qu'ha pregonat el seu saber no ha oblidat la rectitut que l'acompanya.

L'any 1888 passà a ocupar el Decanat de Ciències, havent sigut també Inspector d'Instrucció Pública. En algunes ocasions havia desempenyat interinament el Rectorat, notablement quan els tristos successos del mars de 1896 a la Universitat, ahont tingué ocasió de demostrar la seva energia de caràcter, que li valgué unànims aplausos. El nomenament actual l'ha vingut a sorprendrer quan menos s'ho esperava, donades les costums d'estudi y soletat que sempre l'han distingit y que no son les més a propòsit, en aquest país de favoritisme y d'influències, per arribar als primers puestos públics.

D'entre les obres publicades pel notable home de ciencia, recordem la *Química General*, obra que serveix de text a diferents Universitats y qu'es

en un tot digna del que l'ha escrita per lo ben pensada y lo ben nutrida de datos, y'l llibre històric *La Alquimia en España*, del que se n'han publicat dos tomos fins a la fetxa. Aquest últim treball revela les aficions del doctor Luanco a la Historia, que l'han portat, aixis com el seu gust per el bon estil, a la Academia de Bones Lletres de Barcelona. També ha ocupat la Presidencia del Ateneo Barce-

EXCM. SR. DR. D. J. RAMON DE LUANCO,
RECTOR DE LA UNIVERSITAT DE BARCELONA.

Fot. Matarredona.

lonés, ahont passa tots els vespres entregat als seus estudis predilectes.

Aquí ahont les creus y les distincions honorífiques escassejan tan poch... el doctor Luanco no en posseïeix cap, be que té la millor de totes: un nom respectat per tot el públic intel·ligent, y els fruïts d'una intel·ligencia privilegiada, a pesar de la avançada edat que conta. A ningú més que a n'ell pot aplicarse lo del *Fortunate senex* de Virgili.

Al publicar el seu retrato y aquesta sucinta ressenya de la seva vida llarga y ben empleada, creyem cumplir un deute de gratitut ab un dels que més han lluytat per la cultura y el progrés de la terra. No es català de naixement el doctor Luanco, però la seva obra té de ferlo considerar com fill estimat de Catalunya.

REVISTA EXTRANJERA

La guerra angle-boer. — Cambi d'aspecte. — La nova t ctica y sos resultats. — Negociacions de pau. — F  de l'independència del Transvaal y l'Orange. — L'acció internacional. — La Russia correcta. — La Fransa també correcta. — L'Alemanya correct ssima. — Els catòlics belgues. — El casament d'una princesa.

La guerra sudafricana ha canviat casi repentinament d'aspecte. Els vensuts s'han tornat vencedors, y els boers, que fins ara, havian tingut la fortuna de fer la guerra en territori del enemich, s'han hagut de replegar per defensar llur propi territori.

Els diaris han explicat ab prou detalls lo esdevingut. Concretemho.

Les repetides derrotes sufertes pels generals inglesos induhiren al govern de S. M. B.   fer un pensament ben fet. Era cosa massa evident que les batalles se perdian per falta de t ctica, es dir, per la poca habilitat dels generals que dirigian les tropes. El més desgraciat de tots fou cabalment el generalissim, Sir Redwers Buller. Aquest, quan ja el general White havia fracassat en les seves operacions y havia hagut de tancar-se   Ladysmith, volgu  pendre l'ofensiva, empenyant-se, com dihem vulgarment, en fer entrar el clau per la cabota. L'invasió del territori boer pel Natal era, gracies   la configuració del territori, extraordinariament montany s, m s que difícil, perqu ls federals podran no distingir-se com t ctichs, però d'aprofitar els recursos naturals, encertar els trets y estalviar vides ne son mestres. En Buller atac  al gegant de cara y el gegant, ab relativa facilitat, el feu recular cada vegada. El Tugela, nom del riu que separava als combatents y qu ls inglesos passaren y repassaren diferents colps y may vencedors, ser  un nom de poca honra per les armes britàniques; puix ara mateix, si en Buller l'ha pogut deixar endarrerar, aixecant el setge de Ladysmith, ha sigut perqu ls boers, menys afortunats en altres parts, li han deixat el pas lliure. En Buller fins al dia de avuy no pot anomenarse vencedor.

La seva mateixa t ctica d'atacar de cara al enemich seguiren els demés generals en el camp de llurs operacions, al ponent y al mitjdia del Estat d'Orange. Lo qual els port  les famoses derrotes de Stormberg y de Maggersfontein que, unides   les del Natal, desautorisaren del tot al generalissim Buller.

L'èxit inesperat dels boers feu reflexionar al govern anglès. Les derrotes de les tropes britàniques ja no comprometian solament la dominació de John Bull en l' frica meridional, sinó qu l mateix prestigi anglès comensava   ressentir-se dintre de l' ropa. Convenia fer un esforç suprem. H mens y diners no'n mancarien: fins s'arribà   parlar del servey personal, cosa que als inglesos els fa poca gracia. Però l'interí capdalt estava en tenir al teatre de la guerra un home que sapigués fer valer aqueixos poderosos recursos, y s'acudí   la prime-

ra figura militar del immens imperi, al general Roberts; y encara, per' assegurar més l'èxit, se li don  de company,   títol de general d'Estat Major, al militar anglès que gosa de mellor fama de t ctich, l'h roe (?) de Fashoda, lord Kitchener. Si aquests dos no'n sortian, qu  tocaria fer?

El poble anglès secundava ab sa admirable resignació les providències de son govern. Les derrotes, la burla de tot el món no l'abatian. En Roberts y en Kitchener passaren uns quants dies   la Ciutat del Cap madurant el seu plan, que don  resultats decisius immediatament de posat en pr ctica. El primer resultat fou el deslliurament de Kimberley; el segon fou la forsa y apremiant retirada del gros del ex rcit boer qu'esperava encara als inglesos en les trinxeres verament inexpugnables de Maggersfontein; el ters fou la rendició del general Kronje, qui havia cobert la rera aga y no pogué evitar qu ls inglesos el voltassen, y l'últim resultat, previst desde'l dia negre de Paarderberg, ha sigut l'entrada den Roberts   Bloemfontein, la capital del Orange.

Quan el ministre de la Guerra lleg  en la Cambra dels Comuns el telegrama anunciant la rendició den Kronje, un diputat irland s exclam : «Quaranta mil inglesos han rendit   quatre mil boers: quina gloriosa batalla!» El comentari era just y, venint d'hont venia, molt grat pels vensuts, per l comentari no'ls aliviava de la gravetat de la situació. Entretant el general Roberts, comptant els seus passos, anava avansant, y aixís ha arribat   la capital del Estat lliure, sufrint pèrdues bastant considerables, que haurian sigut encara majors si hagués trobat una resistència empenyada que, rigorosament parlant, no s'es vista, y ho hem d'atribuir   lo poch que afavoreixen als boers els accidents del territori. Ara veurem, si'ls inglesos pujan cap al Nort, qu  tal aniran les coses, perqu es evident qu ls boers s'estén fent forts en la regió montanyosa que coincideix podriam dir ab la frontera del Transvaal.

Cal admirar, en mitj de tot això, l'esperit pr ctich dels boers, els quals sense estar desesperats encara, no perden de vista l'afer de guerra, han mirat si, posant per mitjansera   la república yanqui, podian obtenir de Londres una pau honrosa. Lord Salisbury els l'ha negada en ple Parlament. Ni'l Transvaal ni l'Orange gosaran may més de l'independència. Diu que   Pretoria no desdir n encara en l'empenyo de buscar negociador y ara es quan s'hauria de veure si'l viatge de M. Leyds ha de donar cap resultat. Desgraciadament, l'experiència de lo que pass    Washington quan els assump-

tos dels espanyols ab els yankis, parla prou eloqüentment pera qu'estigan ben enterats de lo que cal esperar d'una acció colectiva de les pujances, que no passarà, en el mellor cas, d'una súplica cancelleresca purament platònica.

Hi ha en aqueix antipàtich y fatal egoisme dels Estats politichs moderns algunes notes sumament odioses. S'es desmentit que l'Emperador de l'Alemanya enviés l'enhorabona per l'assenyalada victòria de Paarderberg á sa real é imperial Avia, però queda ferma y ben comprovada la notícia de que'l rey Humbert de Saboya envià á la reyna Victoria un afectuós y servil telegrama de felicitació per la derrota y rendició d'en Kronge. Y á fè que no era en só de correspondencia d'alguna cosa semblant anterior, puix no hi hagué motiu per que S. G. M. enviés al fill de Victor Manuel cap missatge per l'istil quan l'epopeya d'Abissinia. Si no ho haguessem sabut, el reyal hoste del Quirinal nos hauria demostrat ara que també hi há Estats ab rango de gran pujansa que deuen aqueix luxu á la benevolensa y als segons fins d'una pujansa superior. El Portugal, més petit y més subjecte á la voluntat del *Foring Office*, ha sabut guardar mellor la dignitat.

La Russia no tracta de fer res *il·lícit* á l'Assia. Oficialment s'es dit aixís á Petersburg y á Londres. Si no volia fer res avans

de Paarderberg, menys voldrà fer ara. La guerra sudafricana no portará, donchs, complicacions internacionals á Europa. Tots els Estats guardarán la correcció deguda. El govern francès nos ho acaba de provar. L'exaltació á favor dels boers y contra'ls inglesos en lloch té tants motius per'exteriorisarse com á Fransa, á la qual nos hem avesat á

EL CARDENAL CISNEROS.

Estatua original de Vicens Oms, propietat de don Mariano Catalina, fosa en bronze per encàrrech d'aquest senyor en els tallers dels senyors Masriera y Campins.

considerar com el natural enemic de l'Inglaterra. Un dia, donchs, á Burdeus les passions s'excitaren y hi hagué allò de rúbrica d'anar á insultar l'escut del consolat. El govern francès, en qui deu estar viu el recort ingrat de Fashoda, s'afanyá á dar satisfaccions al embaixador anglès. Posteriorment el ministre de Negocis estrangers, Mr. Delcassé, ha declarat ab tota solemnitat en el Parlament que'ls boers comptan ab totes les simpaties de la França, però que aquesta ha de mirar també pels seus interessos. Aquestes paraules son verament d'aquelles que's diu que no necessitan comentaris. Si'ls francesos fan això, què farán els altres, que no tenen tants motius de queixa de l'Inglaterra?

L'Alemanya ha fet una contesta anàloga als boers. Empendre ella una intervenció seria en certa manera una *falta de delicadesa*. Gran rahó es per no entrevenir que l'Inglaterra no ho haja demanat! Ab tot, l'Alemanya traspasarà l'encàrrech á l'Àustria y á la Suïça. La qüestió es traures el mort de sobre.

Una acció internacional seria á favor d'un poble petit que no demana més que sa independència y, com ùnich privilegi, el de viure en pau dintre de casa seva, no la podem creure possible, perqu'está en complerta oposició ab la manera d'ésser dels Estats moderns, que podem comparar als grans monstres de la mar y de la terra, que necessiten per viure de les vides d'inombrables sers inferiors. El Transvaal y l'Orange serán vensuts, y l'ùnich consol que'ls quedaria, el de preparar, durant l'opressió, el dia de la revenja procurant unir ab forts lligams á tots els habitants de rassa holandesa que poblen l'Àfrica del sur, superiors encara en nombre als de niçaga angle-saxona, ja cuydarán els inglesos de matarlo, fent com han fet per tot — y aquesta es sa admirable condició, — cuydant d'invadir lentament el territori, fentse superiors en nombre y en recursos. Per ventura la guerra actual no es el resultat d'un encontre primerament pacífich entre les dues raças?

Causa tristesa llegir que'ls catòlics belgues, qual energia gubernamental ha sigut tant ben provada, están dividits y no s'entenon, ó fan més, se bescantan els uns als altres, precisament quan l'enemic va cobrant noves forces. Si algun exemple eloqüent hi ha de que l'unió ho pot tot, aquest exemple es l'unió dels catòlics de la Bèlgica, que han lograt resistir fins l'amenassa del sufragi universal, *cette lourde bêtise*, com deya, si no vaig errat, Prosper Mérimé, que, cumplintse sa profecia, ha anat á enredar la política interior de tots els Estats que anomenam civilisats, ab èxit tant magnífich com el que'ns vaga de contemplar á casa nostra.

Es veritat que aquestes divisions dels catòlics belgues no son pas cosa nascuda avuy y que, á pe-

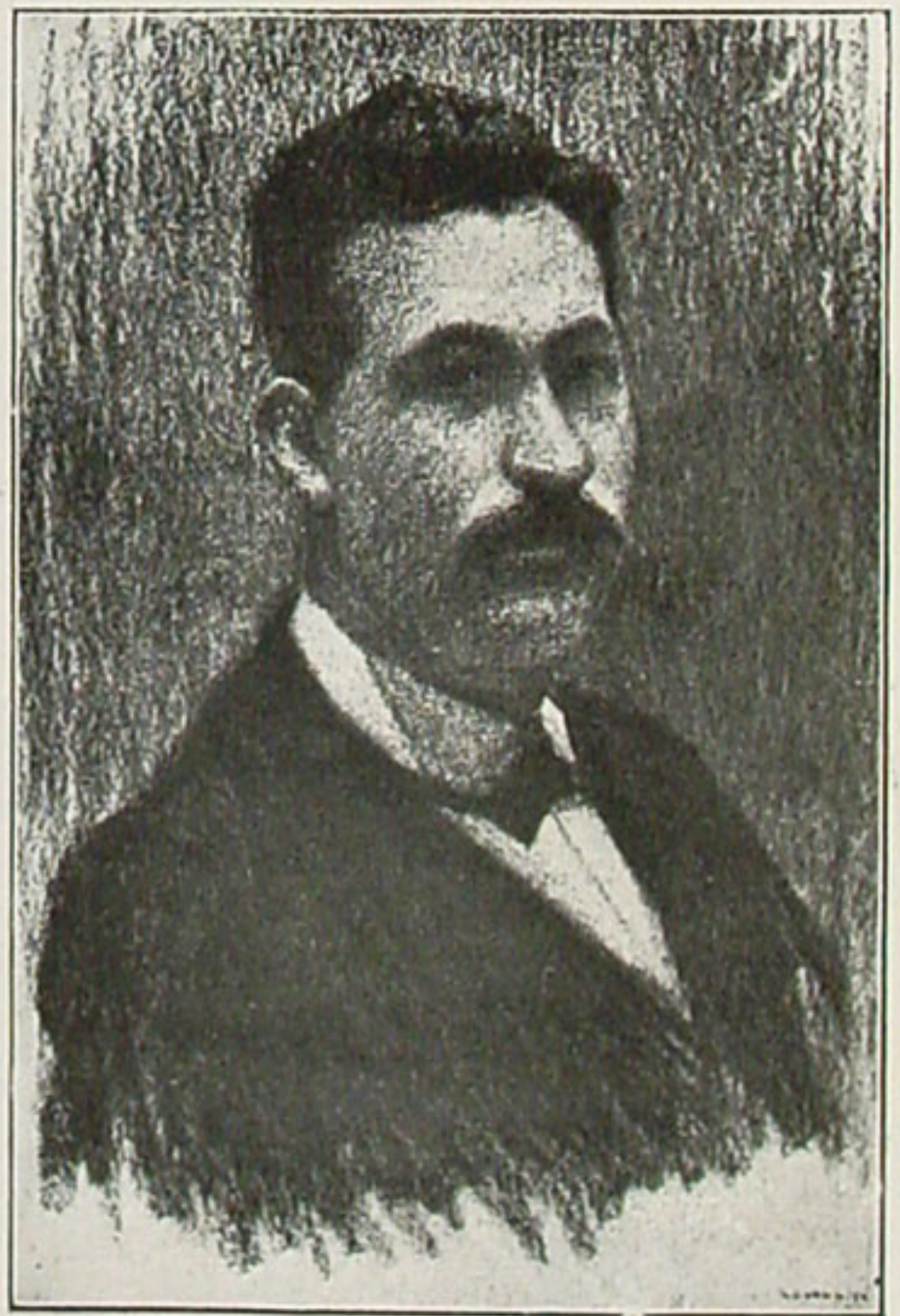
sar d'aquestes divisions, han sabut sostenir llur forsa y llur prestigi; però la gota d'ayga fa forat á forsa de caure. Cal tenirla en compte pels successos esdevenidors, aqueixa falta d'intel·ligència y aqueixa poca armonia dels catòlics belgues.

Un dia d'aquets el vell Emperador Francisco Joseph aná á l'estació de Viena á despedir á la que ha sigut sa nora, la princesa Estefania de Bèlgica, viuda del príncep Rodolf. La princesa se torna á casar ab el comte tal ó qual; el nom no fa á la cosa. Se n'ha anat á fer ses noces al palau de Miramar, hont no deixarán de perseguirla els recorts dels continuats infortunis dels Habsburchs. Allà hi ha viscut una boja, la viuda del màrtir de Querétaro, el príncep Maximilià.

El goig d'aquesta boda, que's deu, segons sembla, al amor, seria cumplert si lográs borrar aqueixos recorts, que viurian, no obstant, en la figura tendra y falaguera de la filla del príncep Rodolf, la qual acompanyará, diuhen, de tant en tant á la seva mare en sa nova situació y al costat del nou marit. Podria certament donarse una corona imperial, y dues y tot, per borrar de la vida memories tant ingrates com la del drama de Meyerling. La princesa Estefania no nasqué ab estrella al naixer sota un pabelló reyal.

LLUIS B. NADAL

19 de mars de 1900.

LLUIS MILLET, Director de l'Orfeó Català.

INTERIOR DE LA CATEDRAL DE BARCELONA EN DÍA DE SERMÓ DE CUARESMA (*dibuix de A. Casanovas*).

ALFRED BRAÑAS

Es massa viu el recort d'aquest patriota gallego, que estimava tan fonament aquella desgraciada regió espanyola, pera que deixem de rendirli un tribut de respecte davant de la remoguda terra de la seva tomba, regada ab les llàgrimes dels seus compatricis que, com ell, estiman també ab deliri la llur patria, y guarnida ab les flors bonicoyes que'l recort del amich ó del patriota feu brotar de les lires dels poetes de la hermosa terra gallega.

El malograt é il·lustre catedràtic de Dret de la Universitat de Compostela, tenia molts amichs á Catalunya y bon aplech d'admiradors entussiasmas que no poden olvidar la seva visita á nostra terra l'any 1893 pera assistir com á Mantenedor á la festa dels Jochs Florals, quina estada entre nosaltres, verament aprofitada per estudiar nostre pais y visitar els principals centres de producció de Catalunya, ajudá en gran manera al desvetllament de la joventut que freqüentava les aules universitaries, iniciantse ab tal motiu unes corrents de simpatia rublertes d'entussiasmes patriòtics entre'ls regionalistes gallegos y'ls defensors constants de les llibertats de la terra catalana.

Era En Brañas un veritable fill de Galicia, era tot amor per ella; y, per aixó, quan ne parlava, quan explicava lo que era, lo que sufria y á lo que aspirava, ho feya ab tan de sentiment, li sortian aquelles frases tan del fons de l'ànima y brollavan tan empapades del amor que covava dintre d'aquell cor de patriota, que conmovia fonament als que l'escoltavan y atreya als cors vers l'amor á la seva

patria, á la encantadora Galicia, á la que tant va contribuir ell á despertar y encaminar per l'ampla via de la redempció dels pobles.

Convidat el distingit director de *La Revista Gallega*, nostre particular amich don Galo Salinas Rodríguez, pera que

cooperés al nostre propòsit de rendir un tribut de respecte al il·lustrat gallego que ha baixat á la tomba, nos ha honrat ab els següents dats biogràfics, que donarán cabal idea á nostres llegidors de la personalitat del malaguanyat patriici gallego.

« Alfredo Brañas nació en Carballo, (Coruña) en 1859, y pasó toda su juventud escolar en Cambados. Siguió su carrera en Santiago. Aquí inició sus trabajos periodísticos en *El Porvenir*, con Toledo, Barja, Barcia y multitud de colaboradores que luego brillaron en la prensa regional.

» Dirigió *El Libredón*, fundado por el Cardenal Payá, que fué su gran protector.

» En 1884 y 1885 fué secretario de la Universidad compostelana.

» Fundó el famoso Ateneo Gallego, donde hicieron sus primeras armas muchos de los que fueron precursores del regionalismo en Galicia.

» En 1887 ganó por oposición la cátedra de Derecho Natural de la Universidad de Oviedo. En aquella época escribió su primera obra científica, la *Historia de la Filosofía del Derecho*, con la que conquistó grandes elogios, entre otros, uno muy expresivo del Padre Ceferino González.

ALFRED BRAÑAS.

» Desde 1888 desempeñó en Santiago las cátedras de Economía Política y Hacienda.

» Ferviente propagandista de las ideas regionalistas, en 1889 publicó un libro titulado *El Regionalismo*, cuya aparición fué causa de empeñadísimos debates en toda la prensa de España.

» Más tarde, en 1892, leyó su discurso de apertura de la Universidad compostelana, tratando de *La crisis económica y la descentralización regional*, discurso que tuvo resonancia extraordinaria en Cataluña.

» A aquella región fué en 1893 representando á Galicia en los Juegos Florales que allí se celebraron.

» A partir de aquella fecha, su propaganda regionalista fué incesante.

» Publicó sus libros *la Historia Económica y el Curso de Hacienda Pública*.

» Escribía en casi todos los periódicos catalanes y en las más importantes revistas profesionales de España y del extranjero.

» Inéditos deja dos dramas en tres actos.

» Su último acto público ha sido el discurso que pronunció en el Congreso de Burgos, en Septiembre del año anterior. »

GALO SALINAS RODRIGUEZ

« ¡ Ay dos que levan na frente unha estrela !

» ¡ Ay dos que levan no bico un cantar !

CURROS.

» E ben de certo.

» Eses son dos escollidos.

» O seu paso pol-a terra é cal rayola entromedias da treboada.

» Us tras dos outros vémolos ir caendo.

» A morte trónzalles no mellor da vida o fio da existencia.

» Galicia en de jamais ten enjoitol-os ollos; tanto chora pol os seus fillos ilustres.

» Non sei como inda ten bágoas.

» Se os dioses chaman á si os que ben queren, ben poideran, ao lembrárense dos gallegos, deixarenlle á nai Galicia aqueles fillos dos que máis precisa.

» Outra fora a sorte d'esta terra.

» ¡ Tristeiro sino é o teu, bendita patria !

EUGENIO CARRÉ ALDAO

¡ ALFREDO BRAÑAS !

Triste está o día, triste a Natureza,
o trebón encomenza x'á bruar...
roxen ferol-os sinos na Basílica,
tristes cantos se sinten na cibdá...
¿qué é o que pasa na vella Compostela?
¿qué é o que pasa acolá?...

As xentes remuíñanse nas ruas,
valeiros por compreto quedan xa
dend'o pazo soberbo do manate
hastra a chouza do humilde menestral...
¿qué é o que pasa na vila de Gelmírez?
¿qué é o que pasa acolá?...

Por todas partes bágoas e tristura,
por todas partes reina a soidad,
qu'a treizoeira parca truxo agora
cal vampiro fatal...
¿Qué lle pasa á boa Compostela,
á nosa vila hirmán?...

Que un paladín da causa nobre e santa,
da causa rexional,
cinguido de froles no seu leito
pra sempre dorme xal...
¡O pobo diante perda tan imensa
en choros se desfai!

FRANCISCO TETTAMANCY

A Cruña, Febreiro de 1900.

A DON ALFREDO BRAÑAS

« Ningunha traba de persoal intimidade nos xuntón na vida, que para mal da nosa esquencida terra acabache tan cedo; mais, si, unha forte identidade do espírito en judgar as cousas do antigo Reino gallego, e da sociedade que nos envolve, porque ti, como eu, rexionalistas con toda a forza dos convencimentos é dos sentires, case que sós entre todol-os hirmáns, dixemos c'o corazón na nosa Galicia, mal ferida dende os Reises Católicos:

« O rexionalismo hé á tradición »

é dixémolo cando as correntes desbordadas da tempestade social, que hé o liberalismo, fatal cando vai fora dos seus leitos naturais, arrastro levan á xusticia, o dereito, á moralidade, á virtú, diante da forza bruta do número e da ignorancia, somellante á inconsciente das riadas; cando esto xa non corresponde, cando hé fora de tempo, porque as democracias e as suas repúblicas son propias das razas novas, dos pobos novos, mais non d'aqueles que, xa vellos, tiveron os seus « escollidos » que por seus méritos fixeron as aristocracias, e as monarquías, que onte nos engrandeceron. »

APOTEOSIS

Cando o genio non colle acá na terra,
desprega as suas alas
e vea pol-o espazo do infinito
buscando a sua patria.

Un genio se nos foi d'esta Galicia,
mansión de anxos e fadas,
e ten o seu lugar c'os inmortales
nos ámbitos da fama.

Mirade cal nas nubes se reflexa
o nome que reitratan,
fincádevos de xionllos e admirados
leede: ¡ ALFREDO BRAÑAS !

GALO SALINAS RODRIGUEZ

A Cruña.

LO RAT-PENAT

SOCIETAT D'AMADORS DE LES GLORIES VALENCIANES

JOCHS FLORALS DE VALENCIA

Convocatoria pera'ls del present any MDCCCC (XX de sa institució)

Havent de celebrar enguany per vigésima vegada los JOCHS FLORALS durant la fira de joliol, aquesta Societat, complint lo establert en sos Estatuts, se complau en invitar als doctes escriptors, inspirats poetes y artistes de Valencia y son antich Realme, als de Catalunya, les Illes Balears y de totes aquelles comarques ahon es parlada y coneguda nostra materna llengua, pera pendre part en l'honrós certam, ahon tan preuats llorers han de conquerir sens dupte.

A qual efecte, aquesta corporació desitja que, allumenat son seny per la sabiesa y encés son cor per lo sagrat foch del patriotisme, concorreguen á la esmentada justa, atenentse al següent

CARTELL

PREMIS ORDINARIS

Flor natural.—Aquest premi d'honor y cortesía será adjudicat al autor de la més inspirada composició poética, sobre tema que's deixa al bon gust dels trovadors. Qui l'obtinga donará la Flor á la dama de sa elecció, la qual, proclamada Reina de la Festa, com d'antich s'acostumava, entregará los demés premis als que los hagen guanyat.

Un brot de llover d'argent, á la millor poesia de costums populars valencianes de caràcter festiu.

Títol de soci de Mèrit, al millor catàlech de les obres escrites en valencià desde'l sigle XV fins ara.

Un Rat-Penat de bronze, á una Memoria en que se demostre la conveniencia del cultiu del tabaco en la regió valenciana.

Un objecte d'art, á la millor producció dramática d'asunt valencià.

Un objecte d'art, á la millor colecció de dibuixos representant tipos y trajes valencians del present sigle, acompanyats de notes explicatives y justificatives.

Una llira llorejada d'argent, al autor de dos pessets de música de caràcter festiu y de curtes dimensions, pera violí primer, violí segon, viola, violoncelo, contrabaix y piano.

PREMIS EXTRAORDINARIS

Una figura de bronze del poeta Shakespeare, regal del Excelentíssim senyor don Francesch Silvela, president del Consell de ministres, á la millor poesia inspirada en lo sentiment de la patria.

Un objecte d'art, regal del Excm. é Ilm. senyor don Sebastia Herrero y Espinosa de los Monteros, arquebisbe de Valencia, al millor cant enaltint la caritat.

Un objecte artístich ofert per lo M. I. senyor don Nicolau Ferrer y Julve, rector d'esta Universitat Lliteraria, á un estudi biogràfic y bibliogràfic de don Bertomeu Villalba, conegut per *El doncel de Jérica*.

Impressió de 500 eixemplars de l'obra premiada, oferta per la Excm. Diputació Provincial de Valencia, al millor Diccionari biogràfic de músichs valencians.

Impressió de 500 eixemplars de l'obra premiada, regal del

Excm. Ajuntament, president honorari de *Lo Rat-Penat* y patrocinador d'esta festa, al autor del millor Catàlech de la Biblioteca Moles, acompanyat de notes críiques y biogràfiques dels autors valencians.

Un objecte d'art, oferta de la Excm. Diputació Provincial de Alacant, al autor de la millor biografia d'un fill ilustre de aquella provincia.

Un objecte d'art, ofert per la Junta de les Escoles de Artesans, que s'adjudicará al més complet treball sobre'l següent tema: Escoles populars de música, sa importancia, organisació y régimen.

Una figura de bronze titulada *El geni de les arts*, oferta per la senyoreta donya Teresa Hernández y de la Figuera, reyna dels darrers Jochs Florals, á la millor poesia escrita pera posarla en música, y que no tinga més de trenta versos.

Una ploma d'argent, premi ofert per una senyora, á la millor poesia en llaor del Santíssim Cristó del Salvador, y orije de dita preciosa image, que se venera en la seua iglesia parroquial d'esta ciutat de Valencia.

Un objecte d'art, ofert per l'individu de la Junta de Govern, don Joan Bautista Carbonell, al millor cuento en vers.

Además dels anteriors premis, pera la concessió dels quals s'atendrá no solament al mérit relatiu, sino al absolut, podrán concedirse altres, consistentes en accésits ó mencions honorífiques. Cada composició rónegament podrá optar á un sol premi.

Les composicions purament lliteraries deurán ser escrites en antich ó modern llemosí d'este reyne, del principat de Catalunya ó de les Illes Balears, procurant los autors evitar en elles la influencia d'altres llengües estranyes á nostra parla. Les composicions que tinguen caràcter històrich ó didàctich se podrán escriure en valencià ó en castellá, quant altra cosa no's dispose.

Totes les obres que se presenten haurán de ser inédites y se dirigirán al secretari de la Societat, Embaixador Vich, 20, principal, avans del mitj jorn del 1 del sobredit joliol.

Les composicions deurán anar acompanyades d'un plech tancat, que contindrà lo nom del autor y durá en lo sobrescrit lo mateix lema y títol d'aquella, los quals plechs serán cremats en lo mencionat acte, si no resulten premiades les obres á ells corresponents.

La Societat se reserva per un any lo dret de publicar les obres premiades.

Esta corporació desitja que tots los que prenguen part en los próxims *Jochs Florals* se inspiren en lo ver amor á les glorioses tradicions de la patria.

Els *Mantenedors* que formen l'honorable *Consistori* que ha de juzgar les obres que's presenten, son:

Excm. senyor don Teodor Llorente Olivares, don Pascual Boronat Barrachina, pbre., don Vicent Dualde Furió, don Francesch Badenes Dalmau, don Carlos Giner Vidal, don Rigoberto Cortina y lo president de la Societat.

Fou escrit y firmat aquest Cartell el día 14 de mars de 1900.

Lo president, H. Berga Garcías. — Lo secretari, Joan Pérez Lucía.

NOTES VALENCIANES

Les Falles de Sant Jusep: ¡ésta sí que es festa ben valenciana! Exclusivament valenciana, podríem dir, perquè los alegres *autos de fe*, en que la gent fisgona pega foc «en efígie» als personatges condemnats per la justícia popular, no son coneguts en part alguna fora de València. No decau aquesta antiga costúm aristofanesca; més be va estenentse y millorant. Les *falles* de avuy son més artístiques que les del temps de *Mari-Castanyà*, y sa crítica abarca un camp més ample. En aquells bons temps, no solien ser més que una broma de vehinat, a vegades prou pesada. Els *ninots* destinats al foc representaven algun tipus ridícul u odiós, una fadrina carusera, una viuda massa verda, un *Tenorio* de mala trassa, un marit massa bó, *et sic de cæteris*. Demprés la crítica picà més alt: els homes de negocis, els polítics, els mandons, sobretot, sucumbien convertits en cendra per lo veredict de dels *falleros*: del president del Consell de ministres al alcalde de barri, ningú s'en escapava. Ara estenen més sa jurisdicció: a ella han quedat sotmeses les nacions estrangeres. Lo tribunal suprem, que may ha pogut constituirse pera la política internacional, l'han erigit nostres *falleros* sobre un cadafal de taulons y llenços pintats: en ell son posats a la vergonya y consumits per les flames los conculcadors del *jus gentium*.

Enguany Inglaterra ha pagat el pato en las *Falles de Sant Jusep*; però la voluble sort de les armes enganyà als admiradors del boers. Quan arribà la nova de la rendició de Cronje, estavan preparant ja els simulacres, de gloria pera'l poble sudafricà, de burla pera'ls inglesos. No s'haurà enterat d'assó John Bull; si hagués estat en València aquells dies, s'haguera rist de la imprevisió.

Passaren les *falles* y els *bunyols*, que tradicionalment les acompanyen, y estant, com estém, en lo més fort de Quaresma, no vindrà mal visitar les iglesies. En la principal que té València, s'ha fet alguna cosa digna de lloa, y que esborra en part el mal efecte que causà la perda del esperó del Rey En Jaume. Esta cosa es la molt intel·ligent restauració del Aula Capitular.

Del interior de nostra Seu, completament transformada en lo sigle XVIII, l'Aula Capitular es lo únich que conserva intacta l'antiga fàbrica ogival. Es una bona construcció del sigle XIV, notable per sa grandiosa severitat, é interessant per los objectes que en ella se conserven, entre ells los retrats de tots los bisbes y arquebisbes de València, les cadenes del port de Marsella (trofeu d'una de las majors gestes dels reys d'Aragó), y el Cristo de la Bona Mort, esculpit per Alonso Cano, quan, fugint

de la justícia, vingué a València. Ara, demprés de la restauració que se ha fet, tindrà encara més interès l'Aula Capitular.

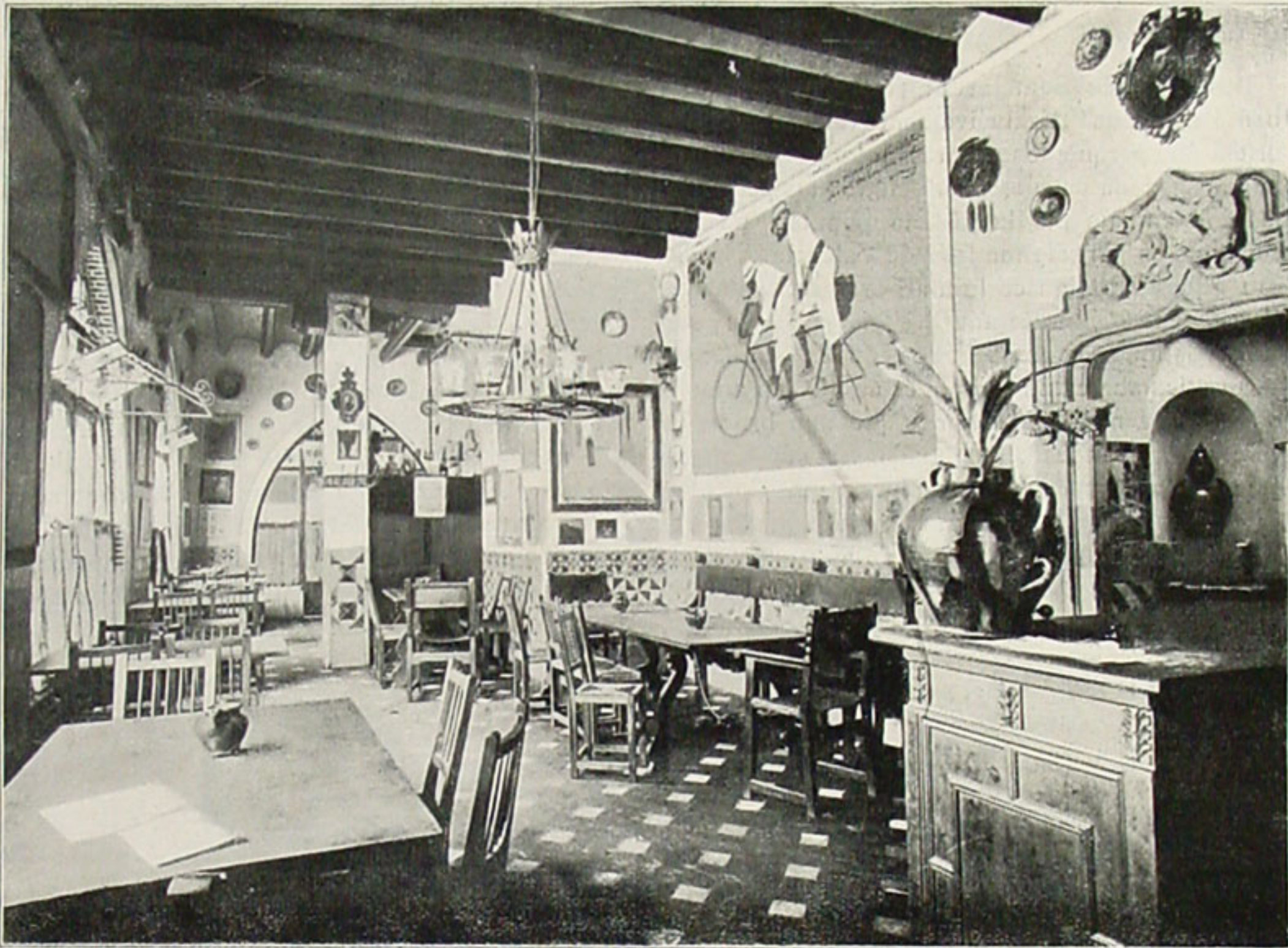
Molt poch ha donat que fer la part arquitectònica de esta hermosa cambra; però se han posat vidres de color en los rosetons que li donen llum, y aixís la té més templada y suau. Llevant antichs quadros, s'han descobert en los murs pintures al fresch, del sigle XV, molt interessants, que serviren de mostra pera les que'l Cabildo manà fer en la Capella Major als artistes italians Paulo d'Aregio y Francisco de Nàpols. Se ha donat millor colocació als retrats dels prelats y a les cadenes marseleses, y se ha portat a esta Aula, ahont lluí molt, el preciós sepulcre de marbre del arquebisbe López de Ayala, obra primorosa del renaixement, que estava amagada en un racó.

EL DR. D. ROCH CHABÁS,

Canonge Arxiver de la Seu de València.

Uns altres restos mortuoris, més amagats y casi perduts, estarán d'ara en avant custodiats en la Aula Capitular: els restos d'un rey que, per sa mala sort, mereixqué a la historia'l sobrenom de *Desdijjat*. Pochs s'enrecorden ja d'En Jaume III, de Mallorca, que pergué'l ceptre y la vida en lo combat de Lluchmajor. ¡Era un valent! En aquella jornada, ell, casi a soles, sostenia la forsa dels enemichs. Per totes bandes l'acometien, y contra tots se defenia. Pero tant carregaren sobre ell, y tants cops va rebre, que a la fi caigué del cavall sense sentit. Ventlo en terra, un almogaver, fill de Burriana, li tallà'l cap. Son cadavre fou portat a València, per manament del Rey de Aragó, y sepultat en lo chor de la Seu. Allí se conservaven los seus ossos, en una urna de fusta, sense esculpir ni entallar. Ara s'han traslladat eixos restos

(Fot. de A. Mas).

BARCELONA: INTERIOR DEL HOSTAL DELS QUATRE GATS.

oblidats á una altra urna de pedra, y ésta ha segut ben colocada en l'Aula Capítular.

Tot assó se deu á un Canonge molt docte y molt celós, que está prestant grans servicis á Valencia, el doctor don Roch Chabás, arxiver de la Seu. Son nom ja es ben conegut dels que se dediquen en Espanya á investigacions historíques y arqueològiques. Fill de Dénia, la seva primera obra fou una excelent historia de aquella ciutat, tan interessant desde'l temps dels grechs y dels romans. Allí mateix comensá la publicació de *El Archivo, Revista de Ciencias históricas*, que sostingué set anys, y que es avuy un arsenal de datos y documents interessantíssim pera la historia de Valencia. En aquell temps fou nomenat cronista de la provincia de Alacant. Posteriorment vingué de Canonge á Valencia, y el Cabildo trobá lo que li fea falta, un home competent y trevallador que posara en orde

el capdal riquíssim y abandonat de son Arxiu. ¡Quines troalles tan profitoses ha fet allí'l doctor Chabás! Li doná ja tanta autoritat son saber en estes materies, que es l'obligat consultor dels que á elles se dediquen. No para may. Publicá, fa poch, les *Antigüedades de Valencia*, obra molt extensa y erudita del P. Teixidor, que se conservaba inedita, enriquintla ab noves investigacions de gran interés, y está preparant ja altres publicacions de pareguda ó major importancia.

Nota final. Un dels millors poetes del renaixement valenciá ha sigut Víctor Irazo y Simón, que morí fa deu anys, quan encara esperavem tots molt de son florit ingeni. Arreplegades les seues poesies, formen un llibre molt agradós, que está acabant de estamparse. Sa próxima sortida es una bona nova pera tancar aquesta crónica.

THEODOR LLORENTE

UNA EXCURSIO A MALLORCA

(Continuació.)

Després la superfície del mar, més o menys rogenca, fá de diàmetre que divideix aquella esfera, que, voltada per brillanta aureola blanca, no tardará en sortir tota. Pòquet á poquet el diàmetre horitzontal va disminuint per augmentar el perpendicular y acaba per descansar sobre del aygua aquell inmens formatje roig, aquella bola gran que, enlairantse, ens envia sos raigs grochs y daurats.

Nosaltres, qu'haviam contemplat abstrets aquella sortida de sol, dirigim la vista, sempre á babor, cap á les ombres qu'haviam vist y que de petites y casi miques s'havian anat agrandint, de borroses se havian fet més manifestes, permetent veure les crestes de la serra, puig eran les montanyes de Mallorca les que teniam al devant.

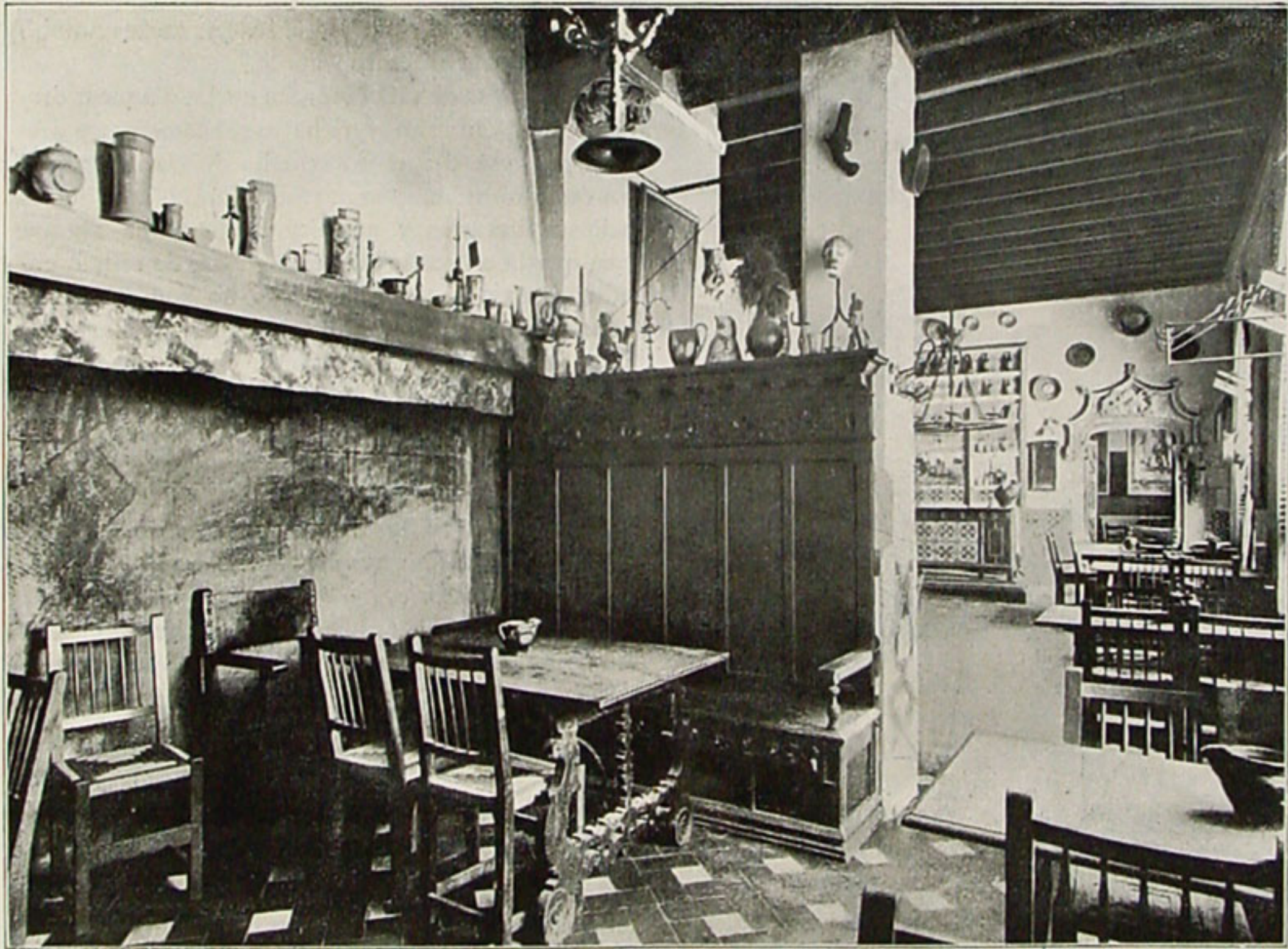
Desde'l pont se veu un canal separat del resto de les montanyes y al cim de una d'elles un llum que hi ha á dalt d'una torre pintada de blanch.

La boyreta's va fonent y, á simple vista ó ab unes ulleres de camp, se pot veure tota la cordillera de montanyes, que son paraleles á les costes de Catalunya y están dirigides de Est á Suroest.

Encara encés, descobrim el faro de Sóller, després se veu un cap: el Cap Gros: un Puig alt (1064 metres) qu'es el de Teix, devant el qual y voltat per la carretera's troba la vila de Deyá, ab son single y ab sa torre: una roca que s'avansa y que té un gros forat més ó menos rodó, sent coneguda ab el nom de la Foradada. Buscant, s'ovira la casa de Miramar y son mirador, el Cap Verger. Més avall una munió de cases, una de gran al mitj y altres de petites aprop del aygua, ó sigan la baronia y'ls molins de la riallera vila de Banyalbufar, ben coneguda per sa malvasia. D'aquesta vila's veu una linea, que representa la carretera que vá á Estallenchs, de la qual no's distingeixen sinó algunes cases, puig les altres son amagades pels pins.

Entre'ls recolzes de la costa's veuen algunes veles de barquetes de pescadors.

A estribor, la costa esquerra y pelada de la Dragonera. Com el temps es magnífich y la mar calma, passem pel «freu» que separa aqueix islot de la cordillera de la «Roqueta», y entre el vapor y ella, en la cala de la Dragonera, s veu el *Pantaleu*,

(Fot. de A. Mas.)

BARCELONA: INTERIOR DEL HOSTAL DELS QUATRE GATS.

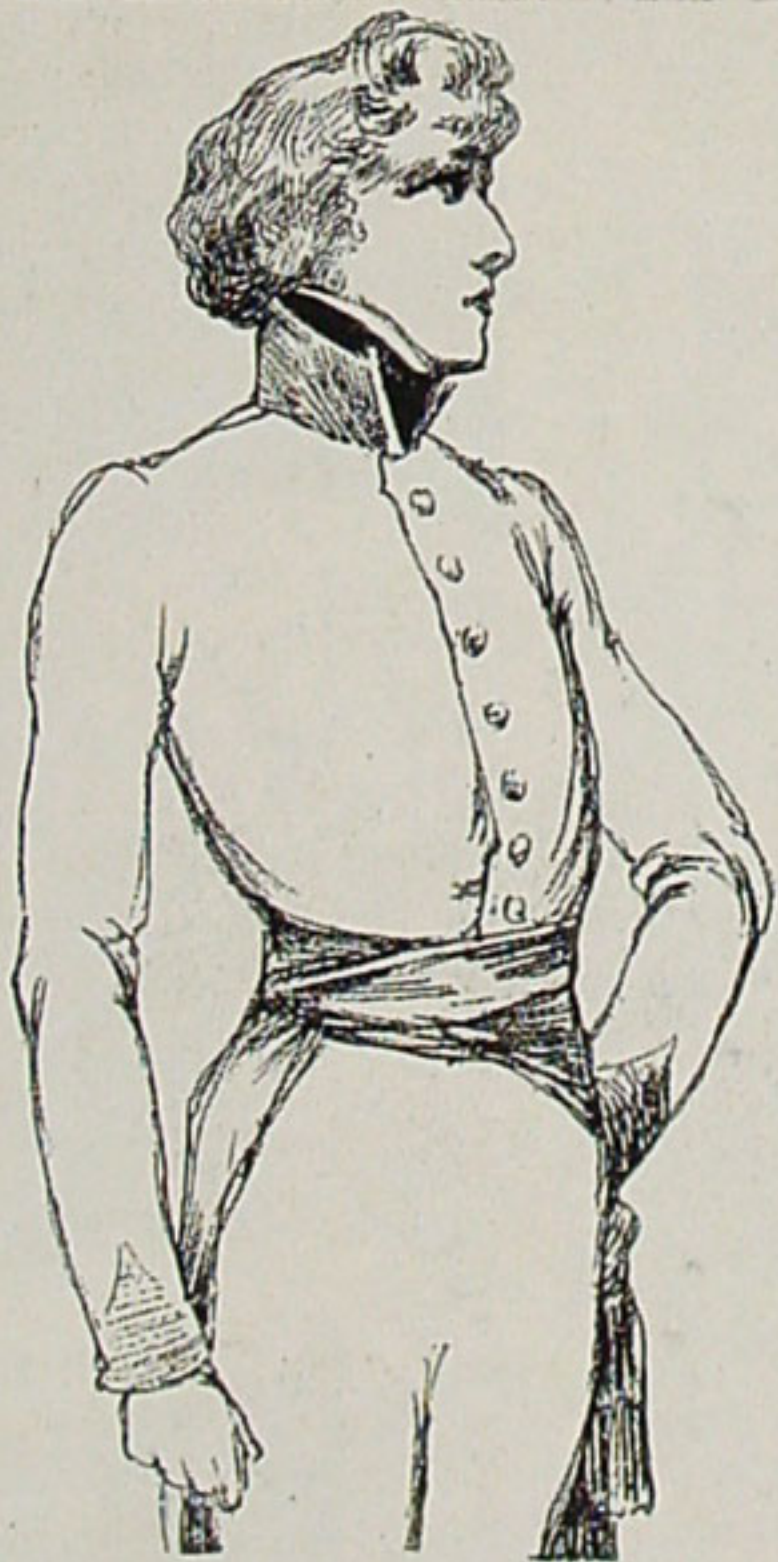
ahont el Rey Conqueridor desembarcá. La Dragónera, que té á mitja alsada algun camp de blat, deu son nom á la forma més ó menos exacta de un dragó. Després de la conquesta de Mallorca fou donada al bisbe de Barcelona don Berenguer de Palou. Té un faró de segon ordre, situat á 320 metres, y com totes les coses pràctiques d'Espanya, son llum no'l veuen, de molt lluny, els marinos y volen abaixarlo més, perquèls núvols no'l tapin, voltantlo. Com ara vindrà la navegació aërea, seria de més utilitat y guiaria més bé als globos qu'als barcos, sent digne d'admiració la previsió que's tingué de situarlo tan alt. Si no servia tampoch per la nova navegació, serviria d'estació telegràfica al cel.

B. R. B.

(Continuará.)

« L'AIGLON »

La impaciencia ab que'l públich del Paris teatral esperava la primera representació del novell drama de M. Edmond Rostand, el celebrat autor de *Cyrano de Bergerac*, y les noves que d'ell havian traslluhit al públich, feyan augurar que seria d'exccepcional importancia aquell estreno; y, efectivament, no resultaren fallides aquelles prediccions.

MAD. SARAH BERNHARDT,

en trajo del Duch de Reichstadt, en el tercer acte de *L'Aiglon*.

MR. EDMOND ROSTAND,

autor de *L'Aiglon*.

La nit del 15 del corrent, l'antich teatre de les Nacions, avuy de Sarah Bernhardt, presentava brillantíssim aspecte. Lo bo y millor de la societat de la capital francesa s'hi aplegá aquella nit, afanyosa d'aplaudir la última obra d'un dels millors dramaturgs del final d'aquest sigle, que tantes notabilitats ha donat al teatre francès.

La premsa de tot el món ha parlat d'aquest drama interessantíssim, que ha sigut comentat y discutit pe'ls més distingits crítics de Paris, ja que, com tota obra humana, no falta qui, en mitj de ses bel·leses literaries y artistiques, hi troba alguna taca que la critica té'l deber de posar de relleu, encara que tots reconeguin que no son suficients aquests detalls aïslats pera enfosquir la gloria del éxit conseguit per M. Rostand.

No extractarem l'argument del nou drama: sols farem constar que'l geni del autor ha tret del olvit la figura del duch de Reichstadt, quin personatge, encarnat en la figura de la celebrada artista francesa, la ilustre Sarah Bernhardt, ha pres grandioses proporcions, moltes més de les que li tenia reservades la Historia.

La primera representació fou sumament cuydada, brillanthi espléndidament tots els seus intérpretes, y en particular la protagonista, quin retrato en trajo del duch de Reichstadt, junt ab el de l'autor de la obra, publiquem en aquestes planes: rendint, aixis nostre humil tribut d'admiració á la primera actriu contemporánea, que tant alt ha posat per tot arreu el nom de Fransa en sa brillantíssima carrera artistica, y al inspirat poeta que ha fet reverdir, ab els fruyts de sa potentia imaginació, els llores de Molière, Racine y Alexandre Dumas.

X.

GRUPO DEL CORO «LA PROTECTORA», DE MALLORCA.

CRONICA MALLORQUINA

Una afalagadora nova tench de donar als lectors d'aquest periòdic: Mallorca tracta d'alçar un digne monument á n'En Ramon Lull, gloria de la nostra historia literaria, filosòfica y científica.

Anys fa que s'apuntá aquest pensament y fins se nombrá un Jurat examinador y calificador d'els projectes de monument á l'autor de *L'Art general* y de *Blanquerna* (d'el qual Jurat es avuy vocal lo diputat provincial senyor Puigdorfila), pero s'ha passat molt temps sens que se tornassi parlar de semblant cosa. Amb ocasió d'aixecarse á Ibiça un monument á Vara del Rey, n'Alomar ha escrit alguns articles titolats: «¿Y En Ramon Lull?», fent ressaltar la necessitat, p'el bon nom de Mallorca, de que s'alci un monument al més gran d'els mallorquins.

Interpretant els desitjos d'els bons fills de l'illa daurada, el President de la Diputació senyor don

Alexandre Rosselló, homo de gran prestigi y de nombroses y merescudes simpaties, ha proposat á la Corporació que presideix l'erecció d'el dit monument, manifestant el projecte de que sia una cosa notable y que recordi la gloria d'el gran Mestre.

La circumstancia d'esser l'eminent jurisconsult y ver amador de Mallorca don A. Rosselló, qui s'ha constituït en paladi de tan bona causa, ems fa abrigar la fundamentada esperança d'el triomf de la mateixa, puix el senyor Rosselló no se detura mai devant cap mena d'obstacles y ha consagrat sempre les seues iniciatives al foment de la cultura, de la riquesa y d'el benestar d'aquesta regió; ell es un regionalista pràctic de bona cepa; tot obra d'avancament, de caritat, d'instrucció, ha estat per ell patrocinada; no es estrany, doncs, que la seua proposició d'erecció d'un monument á n'En

Ramon Lull, haja omplert d'alegria a tots els cors que senten l'escalfor de l'amor a la patria y l'entusiasme per les grans figures de la seva historia. Prou sabem que per alt qu'el fassem a n'el monument, no podrà tenir l'alsaria qu'el geni d'En Ramon Lull merexeria. Lo qu'importa es qu'el projecte se duga envant.

* * *

Lo distingit publicista mallorquí, resident a la Cort, don Damià Isern, de l'Academia de Ciències morals y polítiques, acaba de publicar un'obra molt interessant titulada: *Del desastre nacional y sus causas*. Diu n'Isern qu'en el modo d'esser de la familia, primer element de la societat civil y en la manera d'esser d'aquesta, está el fonament de les causes qu'han influït primariament en la pèrdua de les colonies. La destrucció gradual d'el noble tipo de la familia antiga, per influencia d'el naturalisme francès, d'el egoisme utilitari, de l'impietat, d'el joc y de la desenfrenada prostitució, per una part; y per l'altre, el raquitisme de la rassa produït per les deficiències de la alimentació, carestia y adulteració d'els articles de primera necessitat; tot això ha donat per resultat la degeneració social qui s'observa, no sols en les masses populars, sino qu'encara més lamentablement en les classes directores.

El senyor Isern fuetetja totes les classes socials, desde el caballer ple de títols fins al comerciant explotador; desde el frare egoista fins al obrer viciós, ó al desdixat qui viu de captiri. Signe de la degeneració d'els partits polítics, es el falsejament d'el *dret* p'els *fets* dins lo fonamental de l'existència y de l'activitat d'el Estat espanyol.

Després de tractar de les causes polítiques *del desastre*, el senyor Isern tracta de les econòmiques, de les militars, y per últim de l'opinió pública. A la segona part estudia el fracàs d'Espanya a Orient (Filipinas), a Occident (Cuba y Porto Rico), y a París (tractat de pau).

L'obra d'el senyor Isern es massa grossa perque ens propassém a jutjarla, haventla solzament llegida una vegada y encara molt apresuradament. Si en la manera d'apreciar el fet històric a que se refereix l'illustrat escriptor dissentim d'ell en alguns punts, no se pot menys de reconèixer que dita obra revela la feina d'un home incansable en l'estudi, d'una intel·ligència reflexiva, d'una erudició vastíssima, d'una gran laboriositat investigadora y d'una rectitut d'intencions qu'el fa acreedor fins a l'apreci d'els seus adversaris. El mèrit y l'interès de l'obra, han fet qu'en poques setmanes s'en hagen venuts molts d'exemplars.

* * *

Segueix *La Veu de Mallorca* la seua valenta campanya regionalista. Ab el poc temps que fa que se publica s'ha sentit la seua poderosa influencia damunt l'opinió y ha donat ocasió a qu'un periòdic rotatiu de la «coronada villa» haja contat *ab estil ma-*

drileny el moviment regionalista a Mallorca, moviment que duptam sia *El Globo* capaç de comprendre, atés el medi hont viu. Certes alusions d'aquest diari a la *La Almudaina* de Palma, y al seu director, lo ferm regionalista y capdal escriptor En Miquel S. Oliver, han motivat per part d'aquest un article valent sobre tota ponderació, marcant ab el segell d'ignominia als qui van contra el regionalisme y presentantlos com els més temibles enemics de la patria.

* * *

No acabarem per avuy, sens fer honrosa menció del mestre de Ciutadella, don Joan Benejam, d'el qual les darreres obres de difusió científica mereixen entusiasta enhorabona. La Diputació provincial ha adquirit bastants exemplars de l'última obra educativa d'el dit pedagog de Menorca. Sembla que algunes reformes intentades en el ram d'ensenyansa pública han ocasionat certes protestes d'el Ajuntament de Mahó, demanant l'autonomia administrativa. Res d'això serà motiu perque s'aminvin les corrents de simpatia y de germanadat qu'entre les illes Balears existeixen.

* * *

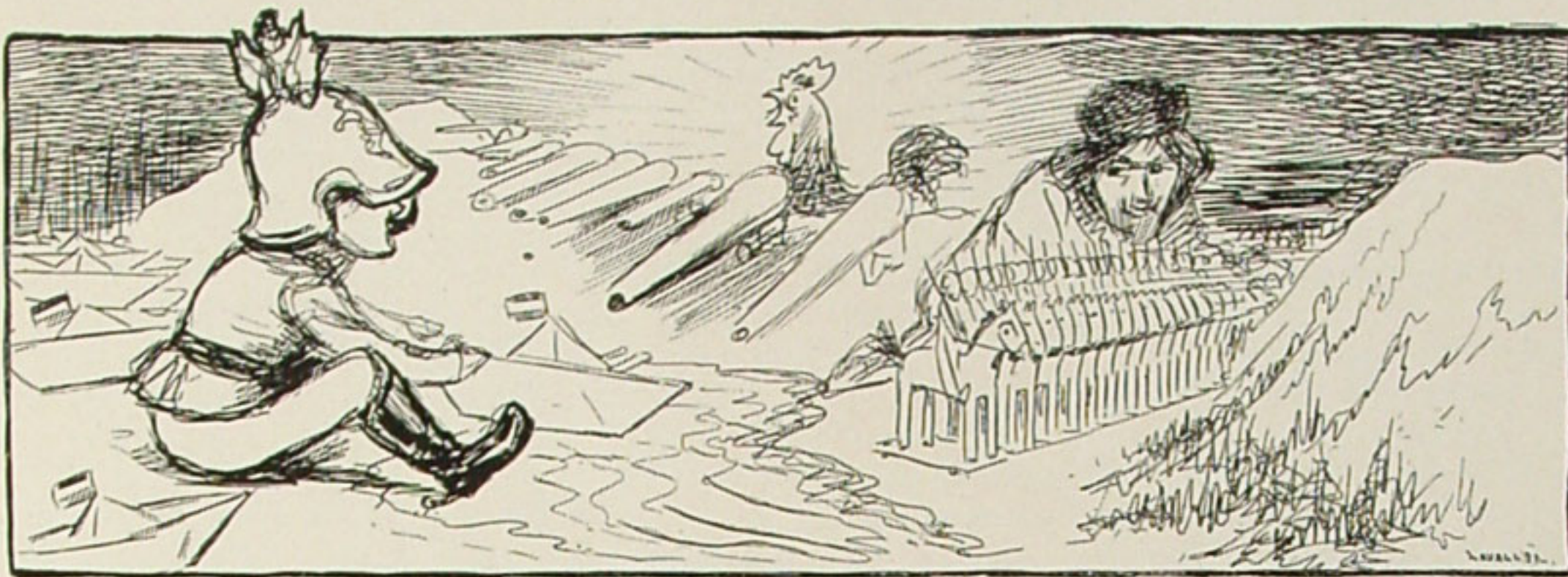
El diumenge, 4 del corrent mes de mars, els orfeonistes de «La Protectora» reunirense en el restaurant de «Cas Catalá», situat a un dels punts més alegres de la costa de ponent, per solemnizar el primer aniversari de la fundació d'el chor per ells constituït. La festa estigué animadíssima; se cantaren *Salut als cantors* (Clavé), *Marineresca* (Pomar-Martorell), *Els tres tambors* (Morera) y altres cançons escullides. Presidiren la taula lo simpàtic president de la Societat senyor don Bernat Amer, diputat de la provincia; don Manuel Villalonga, Viç-President, modelo de afabilitat y entusiasme p'el jovent; don Joseph Tous, lo popular editor de *La Última hora* y el senyor Moya, mestre director del chor. Hi hagué brindis entusiastes en mallorquí y crits de ¡Viva Mallorca!—Reina entre els orfeonistes molta animació per visitar París ab les demés societats corals de la terra catalana, en la pròxima exposició.

* * *

Respecte d'el festival qui se prepara en honor d'el patriarca de les lletres catalanes a Mallorca, don Jeroni Rosselló, dirém que promet ésser lluhit, y més si se du a cap la projectada visita a Mallorca de l'orfeó «Catalunya Nova», que dirigeix el mestre Morera, y si se celebra (com s'ha pensat) un funeral a la catedral de Palma en sufragi de l'ànima del rey En Jaume el Conqueridor, funció relligiosa y patriòtica en la que predicaria Mossen Jaume Collell, l'egregi canonge poeta. Havem sentit parlar de certs entorpiments que probablement no bastarán perque se deixi d'efectuar lo pensat. ¡Deu vulga que sia veritat tanta bellesa!

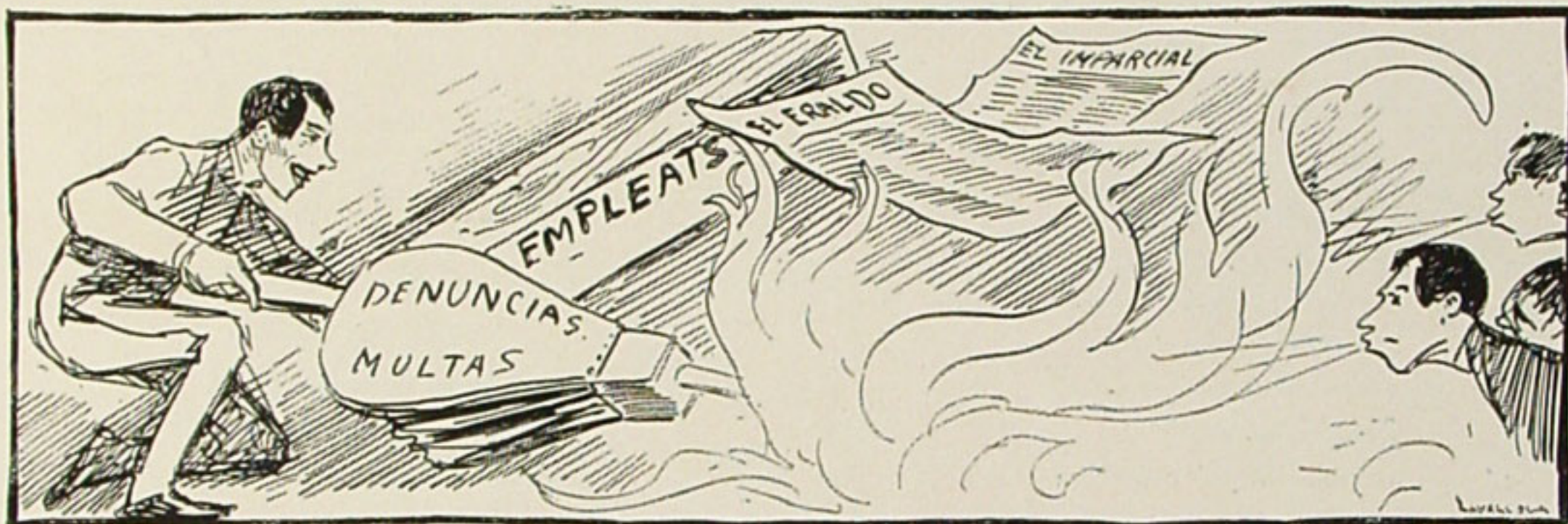
JAUME POMAR Y FUSTER

AL EXTRANGER

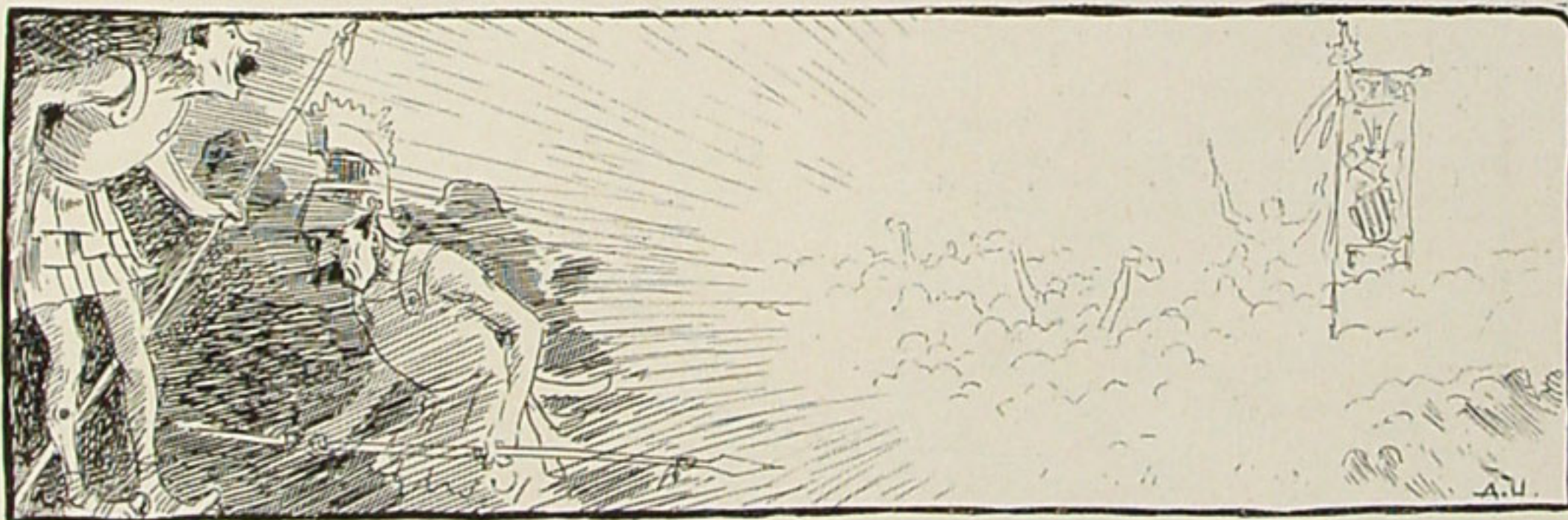
Preparantse pera consolidar la pau.

A MADRID

Fent tot lo possible pera apagar el regionalisme.

A CASA

L'Orfeó ressucitant a pesar dels sayons que'l volian crucificar.

DIBUIXOS DE A. UTRILLO.

PUBLICACIONS REBUDES

SANCHI NOVA. — Novela montanyenca de Marian Vayreda. — Olot. — Imprempta de N. Planadevall, 1900.

Hem rebut un exemplar d'aquesta obra, en la qual son autor ha volgut simbolisar el renaixement de Catalunya, personificant l'esperit e ideals d'aquesta en un personatge de caràcter viril y desinteressat, l'hereu Montbrió, y trassant alguns quadros hermosissims de la vida de montanya, descrits en llenguatge castis y naturalissim. Agrahim son envio y recomaném als aymadors de la bona literatura l'adquisició de la novela, que s'ha posat a la venda en les principals llibreries.

Han visitat darrerament aquesta redacció y esta-

blert el cambi ab LA IL·LUSTRACIÓ LLEVANTINA, les següents publicacions periòdiques: *Album Salón*, *Arquitectura y Construcción*, *Revista del Instituto agrícola catalán de San Isidro*, *L'Atlàntida*, *Lo Missalger del Sagrat Cor de Jesús*, *Lo Teatro catòlich*, *Catalunya Nova* y *Revista del Ateneo Obrero*, de Barcelona; *La Clavellina*, de Perpinyà; *Revista Gallega*, de Corunya; *Blanco y Negro*, de Madrid; *L'Oloti*, d'Olot; *Lo Geronés*, de Girona; *La Costa de Llevant*, de Sant Pol de Mar; *La Veu del Montserrat*, de Vich; *Lo Somatent*, de Reus; *Diario de Avisos*, de Manresa; *Lo Pi de las tres brancas*, de Berga; *Las Quatre Barras*, de Vilafranca del Panadès; *La Veu del Vallès*, de Granollers; *La Veu del Segre*, de Lleyda; *La Roqueta y Mallorca dominical*, de Palma; *La Escuela práctica* y *El Buen amigo*, de Ciutadella (Menorca).

CURIOSITATS

XARADA

Ara que la *total tersa*,
l'arbre traurá *quart-segona*;
hi haurá á l'horta'l *quart-tercera*;
y al jardí clavells y violas,
y la rosa *tersa-quarta*,
y aucells de veu *quarta-dobla*,
hu-dos, suau, delicada,
ab passadas que'l cor roban:
prepárat, *dos* dolsa aymía,
que ja'l goig truca á la porta.

SALT DE CAVALL

pu-	ta	se-	ca	vri-	si'l	ta,	ment
de	ai'l	ra	col-	col-	no	boy	mi-
ni-	la	ni-	cret:	baix:	tar,	pas	ni
mi	dir	ta	la	Es-	Es-	rall	dir
es	ne-	ta	bo-	per-	jau	ne-	per-
vull	rall	cre-	col-	col-	n'ets.	vull	te
ta,	que	diu	que	ver-	que	que	ta.
te	t'ho	es-	u	be	es-	diu	t'ho

Comensa á la casilla (1) y acaba á la (64).

GEROGLIFICH

Futur 1 vRE

ENDEVINALLA

Porta'l nom de sa nissaga;
no's sab de cert quan nasqué,
ni's troba en la vella Roma;
tan solzament apareix
al acabar la República
ó del Imperi al comens.

SOLUCIONS A LES DEL NUMERO PASSAT

XARADA. — Pen - ti - na - do - ra.
ANAGRAMA. — Apit-pita-pati-tapí tipa-paft.
MUDANSA. — Barra - berra - borra - burra.
LOGOGRIFO PIRAMIDAL. — Marina.
GEROGLÍFICH. — Qui més xerra més erra.
ROMBO. —

T
ROT
RUSIA
TOSCANA
TIARA
ANA
A

SALT DE CAVALL.

— Cansons, que del cor sortiu,
allunyeus sens moure fressa,
que ab la fressa que moveu
tots los meus dols se desvetllan:
tots los meus dols se desvetllan
y no us podrian sofrir;
fugiu lluny ahont may vos sentin,
cansons, que del cor sortiu.

Corresponsals administratius
de
LA ILUSTRACIO LLEVANTINA
À
CATALUNYA

Sra. V.^{da} de R. Anglada, Plassa Major, 17, Vich.

Srs. J. Caminals, Galtés y C.^a, Picas, 4, Manresa.

Don Joseph Rocosa, Riera, Canet de Mar.

» Anton Comas, Vilafranca del Panadés.

» Joseph Franquet y Serra, Girona.

» Enrich de Carreras, Pont, 7, La Bisbal.

» Miquel Verdaguer, Baixa Sant Pere, 9, Figueras.

» Francisco Clará, Sallent.

» Jaume Joseph, Granollers.

» Llorens Lladó, Rambla, 113, Sabadell.

FABRICA

DE

Caixes pera caudals,
Llits de ferro, Básculas,
Panys, Secrets, Sunyés, Rentamans y
tota classe de articles pera cases-torres

de

JOSEPH CAMINS PARERA

4, Fontanella, 4.

PLASSA DE CATALUNYA.

BARCELONA

EL REGIONALISMO

ESTUDI SOCIOLÓGICH, HISTÓRICH Y LITERARI

PER

ALFRED BRAÑAS

precedit d'un pròlech escrit

PER

JOAN BARCIA CABALLERO

PREU: UNA PESSETA

Se trova de venda en aquesta Administració.

